

గీతాంజలి

రవీంద్రనాథ ఠాకూర్

అనుసరణః
దుర్గానంద్

రవీంద్రగ్రంథమాల, విజయవాడ - 2.

రవీంద్ర నా హిత్వం
ప్రథమ ముద్రణ
జూలై 1958

చేత్రవేణి
విజయవాడ

ఆలాపన

విశ్వ ఇతిహాసంలో ఒకనాటి వసంతం ఒక క్రొత్తగాలిని ఆకాశం లోకి పంపింది. దేశదేశాలు తుమ్మెదలై నిక్కిమూచినాయి. ఆ గాలి భారత దేశంమీదనుంచి వీచింది. ఖండాంతరవాసులు అబ్బురపడ్డారు. భావకుసుమాలను అంజలిలో నింపుకొని తన ప్రభువును అర్పించుకోవడానికి వెళుతున్న కళాతపస్వి అతను. చేతిలో మకరందం తొణికిసలాడుతున్న గీతాంజలి. దానివీ-పరిమళమంతా. అతను విశ్వకవి, రవీంద్రుడు.

రవీంద్రుడు నిజంగా మన మానససరోవరంలో - ప్రపంచాని కంఠటికీ ఎత్తయిన హిమాలయంలో వున్న మానససరోవరంలో వికసించిన పద్మం. ఏడ్లనుంచీ కగిరిపోతూవుంది కాలం. కాని ఆయన కరగలేదు. ఆయన గీతాంజలి కరగలేదు. కరగదు. కదులుంది. అలాంటి స్మారకం అది. మూడు కాలాల్లో ఎప్పుడూ తెగిపోని శ్వాసకోశాల్లో మన మధ్యన, నాసికాపుటాలు విప్పి ఊపిరి పీల్చి విడుస్తున్న సజీవస్మారకం. దేశానికి తాజమహాలు ఎలాగో నాకు గీతాంజలి అలా. మొగలాయిల బహిష్కరణ సౌందర్యాన్ని చూపించింది తాజమహాలు. హిందువుల అంతస్సౌందర్యాన్ని చూపించింది గీతాంజలి. హిందువులు భావనోప శీవులు, రసైక హృదయులు, వాళ్ళది యీ కావ్యం.

రవీంద్రుడు విశ్వకవి. మేరువుపర్వతంలా చుక్కలదాకా పెరిగి పోయిన రవీంద్రుడు, పూర్వ పశ్చిమ మానవుని అంతరాంతరాల్లో అధిష్టించిన రవీంద్రుడు, విశ్వభారతి నిర్మాత, వెండితీగల్లా మెలుస్తున్న నిడుపాటి గడ్డం, ఎత్తయిన నుదురు, విశ్వకవి, అతను. విరాట్ పురుషుడు. ఆ విరాట్ పురుషుని ముందు, ఆ సాలప్రాంశు శుభ్ర వ్యక్తిత్వంమందు నీ కవి నిలబడ గలుగుతాడు? నిలబడి ఆయన పూర్తిరూపాన్ని ఊహించి అనువాదంకూడా

చేయగలుగుతాడా! ఒక మహా విశ్వసంగీతాన్ని గర్జించుకుంటూ పోయిన ఆ ప్రాచ్యశక్తిహూన్ని పట్టుకోవోవడం సంభవమా! దాని నీడలైనా చేజిక్కుతామో జేరో! అనువాదమంటే ఒక్క భాషను చేయడమే కాదు మరి. కవి నిట్టూర్చిన ధ్వని, ఆయన చవివైన చక్షుహూ, ఆయన గొంతులో సన్నని గీరలూ వినపడేటట్టు చేయాలి. గీతాంజలి అనువాదం మరి కష్టం.

గీతాంజలి నిజానికి దేశప్రజలకంటే ముందుపుట్టింది. అప్పడు ప్రపంచం ఎలావుందో, మానవునిలో ఎలాంటి కొరత ఏర్పడిందో గీతాంజలి దానిని ఎలా తీర్చిందో తెలియదు. ముక్కి పోయి ముంజుకంపు కొడుతున్నదేమో ఆనాడు మానవసంస్కృతి. దానిమీద గీతాంజలి మెత్తని మాంసం చల్లి, చందనం, కర్పూరం పూసి పరిమళింపజేసి వుంటుంది. ఆ కాలం గడచి పోయింది. ఇప్పుడు మానవుని వీపుమీద ఫెళ్ళున ఎండకాస్తుంది, ఆ కర్పూర మంతా కరిగిపోయింది. దాహం, దప్పిక, నీరు, ఇది మిట్టమధ్యాహ్నం వేళ. ఈ యెండలో నుంచొని నేను దాహం అంటున్నాను. రవీంద్రుడు జలా శయం కాదు. వెన్నెలవాక. ఆయనదగ్గర ఆమృతం వుంది. కాని నాకు మంచినీళ్ళు అవుతున్నాయి. ఆయనా ఆయనదగ్గరకు వెళుతున్నాను. నా రుచి, నా పిపాస వేరు. నేను జీవనమధ్యాహ్నంలో ఉన్నాను. రవీంద్రుడు వేకువగీతి. ఆయన విద్వాది. నేను స్యాద్వాదినికూడా కాదు. ఆయన శాశ్వత కాయుడు. నాకు 'శాశ్వతాల దైర్ఘ్యంలో ఉపయోగమనేది తక్కువ' ఆయనకు యీ లోకం చివర కొనరుగాలి అలల్లో ఆవలి దూరస్థగీతి విని పిస్తుంది. నాకు 'అడలి కొక్కులోకో యని ఆకలితో కూసే కోళ్ళ' వక్రకంతం వినిపిస్తుంది. ఆయన యిద్రియసౌజన్యం అది. నా దైన్యాసు భూతి యిది. నిజానికి ఆయన 'సత్యం'తో నేను ఏకీభవించను, ఆయనలోని 'శివం' తో కొద్దిగానూ, 'సుందరం' తో ఎక్కువగానూ, ఏకీభవిస్తాను. మానవుడెప్పుడూ కొన్ని అంగీకారాలతోనూ, కొన్ని అసంగీకారాలతోనూ జీవిస్తూ వుంటాడు. పూర్తిగా అంగీకారాలతో బ్రతికితే మతంలా గుడ్డిగా చచ్చిపోతాడు. అలాంటి సత్యసంహారకాంగీకారంతో జీవించడం మెలా ?

కాని రవీంద్రుడు సమగ్రమైన కవి. బోకానికి ముముక్షువుకూడా అయితే కావచ్చు. కాని నాకుచాత్రం కేవల క్రాంత్యుగావుండు. ఆయనలో ద్వంద్వత, కళాసంవిత్తి, సహితానాంభావమూ వుంది. అందుకే గీతాంజలి చేశాను.

ఆయన కవితలో అన్ని యుగాలకు సరిపోగలిగిన మానవుని అంశం కూడా కదులుతూవుంటుంది. ఇదే ఆయనలోని స్థిరత, నిత్యత. ఆయనకళను విశ్లేషించినకొద్దీ ఆయన నిత్యత మనకు చక్కరకాలంగా కనిపించును. మానవుని లోని మానసిక ప్రపంచాన్నీ, అతని నిర్మాణం, లయంపునూ సునితం గానూ సుకుమారంగానూ చిత్రించాడు రవీంద్రుడు. ఆ వర్ణనాభంగిమకు అంతకూ జవాబుదారి గత మానవుని సాంస్కృతిక కోపలబ్ధి. భారతీయుని మజ్జాతంత్రులలోని ఉర్వరాశక్తి, కల్పనాబిబ్బికము సదసచ్చంబనము, ఒక సన్నని మిహిక, దాని పరివేష్టనం. ఒక అనంతశక్తిమందు సర్వసమర్పణ బుద్ధితో మనం వంగి వున్నంతవరకు, మన తృప్తిలు ఒక మాయగా వచ్చి మనకు తెలియకుండా మనను చుట్టివేస్తున్నాయనే తత్త్విక కల్పన మనలో నెదులుకున్నంతవరకు ముక్తి, నిగ్రహము, ఆత్మత్యాగము లాంటి పదాలకు క్రొత్త నిర్వచనాలు వచ్చి అవి మనలో జీర్ణింపబడనంతవరకూ, అంతమేరకు రవీంద్రుడు శాశ్వతకాయుడు. అతని అంతర్లగత్తు వొక కాలపనిక సత్యం. ఆ కల్పనలో వున్న మనుగడ శాశ్వతమైన మేరకే. ఆ కవికూడా మనకు శాశ్వతుడౌతాడు. పోతే రవీంద్రుడు దేనిని నశ్వరమని యాసడించుకొన్నాడో దాంట్లోనే ఆయన నిత్యుడు. అత్యుష్ణప్రపంచంలోనూ, దానిని చిత్రించడంలోనే ఆయన నిత్యత, సజీవతలున్నాయి. మానవుడు ఉన్నంత వరకూ అతని శతృవులైన యీ యింద్రియాలు అతిస్పృతితో అతనికి సపర్యలు చేస్తూ వుంటాయి. అతని ముక్కు, కన్ను, చెవి, అతను వద్దన్నా అతని కెన్నో నేర్పుతాయి. హృదయం, ప్రేమ, నిట్టూర్పులూ, అతనితో వుంటవి. ఇవి చిరసత్యాలు. వీటిని మనోహరంగా చిత్రించాడు రవీంద్రుడు. అందు

నట్లే ఆయన కాళ్ళనడకయును. ఆయన హస్తాంకితం, ఆయన కళాసంవిధానమున విశిష్టతయును. ఈ పద్ధతులు కావలెనని శిష్యులతోనే జరజరా చిక్కులు పోయెను. అట్లునైన ఆపివెట్టి, ఒక స్థానికస్థులగానూ, శ్రేణిలయినగానూ, ఆయన దుట్టిచేస్తున్న నిగళులగానూ, అగ్రవాదికి కరుపించవచ్చును. గాని వాస్తవికంగా అది అలాంటిదేమీ కాదు. అది వాస్తవికమైన సత్యం. ఇలా చెబితే దాని విచ్ఛిన్న స్వరూపానికి, అంకం గజగజలాడేసోయింది. ప్రత్యామ్నాయంగా ఒక అభ్యాసునికైనై 'కాన్సి' నిర్వచించవచ్చు, వెనుకటి వరచనిలోనే బద్ధకుగా బాంధవ్యముంటుంది. అందువల్ల యీ 'పవిత్ర పాపాల'ను మనం వేరే మార్గంలో పునీతకరించుకోవాలి. అలా చేయాలంటే మనం మన భావాల దగ్గరనుండి కాకుండా మన భావాలను రూపొందిపజేసిన అట్టడుగు జీవన ప్రాతిపదికల దగ్గరనుండి మారుతూ రావాలి. అప్పుడే రవీంద్రుని కవిత ఇప్పుడు మనమునుకుంటున్న విలువలతో కాళ్ళతం కాకుండా యింకో విలువలతో కాళ్ళతమానుంది. అప్పుడే ఆయననుంచి మనం సరైన గూర్చిరినీ, చైతన్యాగ్ని పొందగలుగుతాము. అప్పుడే 'త్వష్ణు గర్హించకుండా త్వష్ణును సగుచ్ఛేనీ పంచే' న్యాయంకోసరి తనాతనాలాడుతాము.

రవీంద్రుడు శత్రువేత్తగా యీ సృష్టిని కాదనలేదు. అలా కాదనే తాత్విక నిష్ఠకూడా ఆయనకు అనసకంటేదు. ఆయన కవి. కవిగా మాత్రమీ సృష్టిని కాదంటున్నాడు. అంటే కాంతా సమ్మితంగా, ప్రియురాలి శ్రేణింటి చూపుల అనంగీకారంలో వుండే అస్థాంకితంలో దేనో ఆయన కావ్యంలో వుండి సృష్టి మమకారాన్ని వొలకబోసుకుంటుంది. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే లోక సౌందర్యాన్ని మాపుచేయని అతిలోక కవి రవీంద్రుడు. ఎంత వద్దన్నా అతిలోక కవిలోకూడా వాస్తవికత వుంటుంది. వస్తువాదీ, భావవాదీ యిద్దరూ కవులుగానే జీవించగలిగితే వాళ్ళంతట వాళ్ళే ఎవరికి వాళ్ళు తెలియకుండా ఒకరినొకరు ఒకరు వచ్చి కూర్చుంటారు ఒకే సమతలమీద. అదే కళ, అద్వైతభావన. కళాప్రవృత్తిని మైదుధ్యం నిష్కామమూ నిర్మలినమూ

కానడంవల్ల అని మనకు ఆకర్షణగానూ అసనూయగానూ అవుతుంది. ఇలాంటి సంబంధమే ఏవో దక్షిణానిబలంగా వీచి నన్ను గీతాంజలికి ప్రేరేపించింది. రవీంద్రునకు తన ప్రభువు లీలామానుష దేహుడు. నాకు రవీంద్రుడే లీలామానుషదేహుడు. ఆయన స్పృహతీతునిలోంచి స్పృహకుఁబడి, రూపాతీతునిలోంచి రూపమాధుర్యం సొంచుతున్నాడు. అలాగే నేనూ రవీంద్రుని ఆత్మసమర్పణ గేయాల్లోంచి స్వాత్మనిరూపణనూ, ఆపారుషేయాన్నుంచి పారుషేయాన్ని సొంచుతున్నాను. స్పృహ అనే యవనికిమీద ఆయన ప్రభువు ఎన్నో చిత్రవిచిత్రములైన రంగులు గీశాడు. నాకు గీతాంజలిలో నా నా రకములైన రవీంద్రుని క్రీడలే కనుపించుతున్నాయి.

ప్రస్తుతానువాదంలో గీతాంజలి గేయాలు నా హృదయానికి, చెవికి ధ్వనించిన రీతిలో పలురకాలుగా చేశాను. పాటలు, గేయాలు, పద్యాలు, గద్యరీతులు యిలా నాకు వీలయిన పద్ధతుల్లో. రవీంద్రునిలోని గాంభీర్యాన్ని మార్దవాన్ని తెలుసుకోవడానికి తీర్చడానికి నా రూక్షకంఠాన్ని ఎంతో వంచాను. మఱ్ఱం మ్రోగే నా వీణమీద ఆయన కాకలిని ధ్వనిపచేయడానికి చాలా శ్రమించాను. ఒక్కొక్క సమయంలో ఆయన 'గేయంతో నా గేయాన్ని కలపడానికి నావాక్కును వెకలించగా అది మధురమైన గేయం కాకుండా పోయి చిర్రున జీరవారి బిగ్గరినిపోయిన' స్థలాలుకూడా వున్నాయి. ఏమైనా నాగూటిలో అట్టడుగున గడ్డగట్టుకొనిపోయి వున్న మెత్తని స్వరాలు గీతాంజలి సహాయంతో కదలించి కొంచెంగానైనా పిల్లం గ్రోవిలా పలికింప జేయగలిగాను. గీతాంజలిని అనువదించి నా శిల్పాన్ని సంస్కృతీకరించుకున్నాను. నా వాఙ్మతను చాంద్రీకరించుకున్నాను. పెద్ద వటవృక్షం నీడక్రింద ఒడలుమరచి కాసేపు కూర్చున్నాను. అది ఒక చల్లని నీడ, విశ్రాంతి. ఒక నిట్టూర్పు.

'అనంత పథాలకు తెరచాపలత్తుక వెళ్ళే పడవలు,' 'జలకుంభాలు తోణికించుతూ పోయే పల్లె పడుచులు,' 'విశ్వసభా ప్రాంగణంలో తన

వీణను మ్రోయించుకొనో వ్రతకూటం,' 'తాను అడవిమొగ్గలా విశ్వరూప్య
క్రీడావనాన విడిచివేసెను.' ఇచ్చీమాస్తూంటే, నిజంగానే ఒక చల్లని నీడలో
కూర్చున్నట్లనిపించింది నాకు. విశ్వకవి ధన్యుడు.

మాస్తూమాస్తూ నేనుకూడా నా శైశవంతో ఆ అనంతపథాల బడి
అట్టేల్లిగా పరుగెత్తాను. ఇల్లరిమాత్రం చేయలేదు. ఒకవేళ చేసినా ఆయనే
నా భుజంపట్టి బుజ్జగించి మళ్ళీ తన వెంటబెట్టుకొని తీసుకొని వెళ్ళాడు.
ఎక్కడికీ? ఎందుకు? అని నే నడగలేదు. పిల్లవాడిలా వెళ్ళిపోయాను.

—అనువాదకుడు.

ఁ

అపరిమేయు జేసి నన్ను
ఆనందించినావు ప్రభూ !

రిక్త మొనర్చి మరల మరల
నింపుదు వీ జలపాత్రిక
కొంగ్రొత్త జీవనమ్ము బోసి
చిన్నారి మురళిదీసి దీని, ను

త్తుంగ గిరుల వనుల ద్రిప్పి
ఏవేళకు మాయని తీయని
సంగేయ స్వరము నింపినావు

నీ అమర్త్య కరచాలనలో
పొంగిన నా శిశుహృది
ఆనందపు టొడ్లు విరిచి
ఉచ్చరించి నవ్వుకొనియె
నా చిరువేళుల జారుచున్న

నీ కాన్కలు అనంతాలు
యేండ్లు పూండ్లు గడచె, నీ
చే యలయదు, నా
కడ చోటున్నది

అపరిమేయు జేసి నన్ను
ఆనందించినావు ప్రభూ !

గానమ్మ జేయమంటి వపుడు
నా హృది గరువాన పొంగె
నీ మోమువంక కన్ను వంచి
చూచినాను కన్నీరు లొలికె

నా కర్కశ నిస్వర రుతులన్నియు
కరగెను నీ సుధాస్వరమ్మన
సాగర నభోక్షీయమాన
ఖగము పోల్కి తెక్క లల్లార్చెను
నా ఆరాధన — నీ
కెలమి గూర్చుచుంట గదా !
నా గానమ్మ సదా కేవల వాగ్దేయ -
శిల్పివై స్వామీ ! నీ కడ కేతెంచితి

వ్యాపించిన నాగాయన
పక్షాంచల చుంబనాల
నందుకొందు నీ అడుగుం దమ్ముల
కాని మ్మవి నా కందనివే.
నా గేయానంద స్వరధునిలో
ఒడలు మఱచి పిలచినాను
సఖుడా ? యని సంభ్రమాన
ప్రభువను 'మాటమఱచి

గానష్ట చేయమంటి వపుడు
నా హృది గరువాన పొంగె
నీ మోము వంక కన్నువంచి
చూచినాను కన్నీరు లొలికె

ఎంత మధుర మీపు పాడు గీతికారవమ్ము ప్రభూ!

వీనులొగ్గి విందును మానముగా కడువెంతగ

నీ సంగేయ సుఖము సుఖంపజేసె విశ్వరమను

గగనాంత ర్గగనాలకు చెంగలించు, నీ

రాగస్వన జీవద్ ప్రాణభూష

శిలోచ్ఛయాల అతికర్కశ బంధనాల

త్రుంచి పాటు నీ స్వరస్వనిత వేగధార

వెంపరలాడును నాయెడంద లయించిపోవ నాసప్రభూ!

పెకలింతు గొంతు, ఘర్షించుచు నా వాక్కును

గేయము కాదేలకొ నా రూక్షగళము

చిరున జీరవాకు బిగ్గబిగసిపోవును

నీ అనంతస్వన వాగురాల బంధించినావు నా సకలమ్ము

ఎంతమధుర మీపు పాడు గీతికా రవమ్ము ప్రభూ!

వీనులొగ్గి విందును మానముగా కడువెంతగ

—□—

నీ చిద్విలాస స్వర్ణమేన కలయ
దివిరె మలిన మంటనీను ప్రభూ !
స్ఫటికమాల వోలె నుండు

రుచిరస్నేహ దీపికా -
ప్రకాశ కిరణమిచ్చినావు
వివేక మిఱుతటాల పొంగె
అసద్విచార మంటనీను

నీ మనోజ్ఞమూర్తి నిలిచె
నా హృదంతరాన — పాప
వాపిలోకి జాతిపోను,

నీ ప్రేరణాంచలాల బట్టి
పోవుచుంటిగాన నిన్నె శ్వాసలం
దిమిడ్చి సర్వకార్య విధుల
అభివ్యక్తీకరించు కొందు.

శి

నీ చేరువ నొక్క లిప్త
విశ్రమింతునా ప్రభూ !
పై పై బడు పనులు వేలు
పిదప జూచుకొందు గాక
తృప్తి మనసు వేగించుచున్న
దీ కనుల కింత చాటుగాకు.

నీవు వినా భవన ఘోష
కూలహీన జలధి నాకు
కబళించు వెడద నోటివోలే
నా ప్రాంగణాన విరిసె పూలు
వాసంత గీతి పాడె భృంగి
మంజరీ కుమారి మ్రోల.

పెల్లుబుకు గుండె నిలిపి మ్రోల
ఆలపింతునా సఖా !
జీవన నైవేద్య గీతి
స్వచ్ఛంద బంధ గేయరీతి.
నీ చేరువ నొక్క లిప్త
విశ్రమింతునా ప్రభూ

—□—

ఈ సుమవృంతాల త్వరగ
చిదిమికొమ్ము, తొఱిగిపోక మున్నె

నీ మాటా పల్కంక డోల నీ
బాలల కేమో తావున్నదో మఱి లేదో
నీ స్పర్శాంచల సుఖమైన పోనీ
జాలువారనీయ రాద !

తడయకు మిది వేళగాదు
పగలు గ్రుంకె పొంచుచున్న
వీ చీకటులూ —

పూజవేళ చే జారిపోవు
వెఱపు నాకు చిదిమికొమ్ము
ఈ సుమవృంతాల త్వరగ

ఓ సజల కాంతి లేశమో
మరంద సురభి శేషమో
లవలేశ మున్న గాని
పూజకొనల చినర చెదరి
అరనిమేష మున్నగాని

ఈ సుమవృంతాల త్వరగ
చిదిమికొమ్ము, తొఱిగిపోక మున్నె

—□—

అలంకృతుల బరువు లొల్చి
నాను నాదు కృతులకు

దుకూల శోభనైతమేల ?
వ్యర్థభార మెందుకులే
ప్రస్థాన సుఖద రమ్యవీధి
మహామిశనవేళ వద్దు
భూషణ యుంకార ఘోష
విస్రంభ మధుర మంద్రగీతి
అణగునేమొ నాకు భీతి

కవిగా నా అహం బుద్ధి
కరగెనో మహాకవి !
మస్త కాన్ని వంచినాను
సులభీకరించు జీవితాన్ని
మురళి జేసికొమ్ము నన్ను

స్వనించిపోదు నీ మహారాగ గీతి
నా జీవన నవరంధ్రాల నింపి
అలంకృతుల బరువు లొల్చి
నాను నాదు కృతులకు

౮

క్రీడించలేడు పిల్లవాడు
పరిధాన భార సంభ్రమాన
కేయూరహార కుండలాలు
ఆడలేడు బంధనాలు

ఈ కౌశేయ శుభ్రరాశి
ఈ సురమ్యరత్న రాజి
కగ్గిపోవునన్నభీతి
పరిష్కృంగ సుఖదక్రీడ
ఆడలేడు - బంధనాలు

ఈబంధనాల శింజినిలో
బంధించబోకు వద్దు వద్దు
నీ నిసువుల కీశ్మంఖల
రత్నఖచిత భవ్యకాంచి
కీలించబోకు వద్దు జనని !

విషణులలో, వీధులలో
నడియెండన, ధూళిమీద
నానాజన సంవోహ జలధి

పీచికలో ఆడనిమ్మ
 నురగలబడి తేలనిమ్మ
 కకుభంతరాంతరాలనుండి
 వీచుస్వసుల నొరయనిమ్మ

 ఈబంశనాల శింజినిలో
 కీలించబోకు వద్దు జనని !

—□—

నీ భుజస్కంధములపైకి
జడుడా ! నీవే ఎక్కుచుంటివా !
నీద్వారముకడకు నీవే
బిచ్చనుడుగ వచ్చితివా !

మోపుమతని భుజాలపైన బరువు
మోయగలడో యీసనుస్తమెవ్వడు
వెనుదిరిగిరూడ చూడడో వెతబడి.

సీతష్టానిలాలు ఆర్పుచున్న
వా దివ్యేను గుష్మగుష్మన
మలినములవి ఆమలినాంచలాన
ఉపాయనమ్ము దీసికొనకు
పునీతప్రేమలబ్ధినే గ్రహించు.

పతికులు శ్వస్త్వజీవనుల
 భాగ్యులు తాడితు లార్తమానవుల్
 గతిసెడి యున్నవాడ లవి
 కాంచితి నయ్యెడనే భవత్పదాం
 కిత చిరముద్రకల్ శిరమొ
 కింత నతంబగు నట్లు జేసి వం
 చితి మెయిదీవయున్ ప్రభుడ !

చిత్రము నానుదురంత కేనియున్
 హత్తుకొనంగలేదు భవ
 దాచ్ఛపదాబ్జ పునీత పీతమా
 యత్తేసమస్త సత్వగర
 శాయిత గర్వడనైతిగాన ని
 ర్వుత్తిసుఖప్రదా ! హృది ద్ర
 వింపగలేను ధరాతలాన, నీ
 యుత్తమ నమ్రతావధి స
 మూర్సుకమై ప్రవహించుస్థాయికిన్.

ఈ నా కన్నులు గర్వమంధరములై
 ఎట్లేగు నా శోషణ

క్షీణానేక కుటీరభూముల పభూ !
 శ్రీరమ్య హర్షాంతర
 ఖోణీపీథుల గానుపింపవుగదా !
 శుష్కప్రజా పీఠిపై
 తూణీరం బయిపోల్చు నీ యభయమే
 దుర్వృత్తి నేబాందుదున్.

బ్రక్తి, భజన, పూజ, సేవలేల !

అపనయించుమా అర్చకా !

గడియవైచి ఏలనోయి కోనెలలో

రసహీనపూజ ! పాలరాతి

మ్రోల, మూలనొడిగి యిటుల

ఇరుల నెడదవై కిలాగి చీకటిభావిలోన

వోలె కూరుచుంటి వొడుగఱచి

తెప్పవిచ్చినాడు, లేడు నీజగత్రాతమ్రోల

సేల సుర్వరీకరించి సాగుచేయువారలు

నారు మృత్తిసోడిచి కాటవేయువారలు

వారినడుమ కేగినాడు స్వప్రభువు లేడుమ్రోల

వలువలొలిచి వానిగలసి యుండె

మృత్తిశిరలలో, స్వామిగలియవేడ్కయేని

పునీతాంబరాల నవలద్రోసి

స్వామివోలె ధూళులలో కలసిపొమ్ము

ముక్తివచట ! ఏగూటిలోని పులుగుపిల్ల !

సృష్టిబంధనాలనేడు స్వామిగూడ

చిక్కుకొనియె మనచుట్టునంటి తీరుగుచుండె
మమతా రజ్జుల పెనగి పెనగి.

ఈపూజోపహార చయము
ఈభక్తి భజన జపతపమ్ము
అపనయించుమా అర్చకా !

దువ్వలువ మురికియైన నేమి
రవంత చినిగి పోవ నేమి
వెళ్ళుమచట ప్రభువు పజ్జ
నిలుచుండ నీదుకోర్కెయేని
మురికి, దుమ్ము, బురద, మట్టి
పరిమళించు ప్రస్వేదకలిత
పృథ్వివఱకు సాగుము సీస్వామిదరికి
భక్తి భజన పూజ సేసలేల?
అపనయించుమా అర్చకా !

- □ -

నే ననంత కాలయాత్రిని
 నే నతిస్థి మార్గగామిని
 జ్యోతిర్నవ కిరణాలతోంటి
 అరదమెక్కి అరుదెంచితి

భూ నభాలు చుట్టిచుట్టి
 పదముదిక లెన్నో పఱచిపఱచి
 గోళాంతర్గోళాల నడుమ
 జ్యోతిర్నవ కిరణాలతోంటి
 అరద మెక్కి అరుదెంచితి

కడుప్రయాస మారశ్రమ
 స్వయం నీకు నికటమగును
 అత్యంత కఠిన శిక్షణకళ
 స్వరసరళతకై అనువుజూపు
 తెరువరి పరగృహములెన్నో
 తొంగిచూచు స్వగృహముజేర
 భవదభ్యంతర మందిరాన
 అడుగిడ నెన్నో వెదకినాను
 బహిర్ద్వార గోపురాలు

ఈ కన్నులు లేడివోలే
 గాలించివచ్చే మన్నుమిన్ను
 అంతలోన కన్నుమూసి
 అంటి పేడకు 'నీ పెక్కడ' !

ఘూర్చి నీ దొక్కఅరపు
 నీవెక్కడ అన్నప్రశ్న
 వెల్లువలైన చిగురపలై
 కన్నీరులు శతముఖాన
 ప్రపంచాన్ని ముంచియెత్తె
 'అహమస్మి' యన్నసాంద్ర
 ప్రతీత్యోర్మి వాహినిలో.

-□-

నా హృదయగీతి నింతకూ
పాడలేదు ప్రాద్దువోయె

ఈ పీఠాతంత్రిక లొకటి
నొకటి బెరసి కొనియె
స్వరము గలుపు కొనుటలోనె
కరగిపోయె కాలగతియు
తేనెలొలుకు నుడులులేవు
పాట లయకు రాదు నాకు
నా హృదయవ్యధలు పెదవిచివర
నా ప్రాణగీతి నాకడనే నిలిచిపోయె

నా హృదయగీతి నింతకూ
పాడలేదు ప్రాద్దువోయె

కుడ్మలాలు విరియవేఱు
వేడికసరు గాలిలోన
ఊళపెట్టునో కకుభంతరాలు
ఎవరో మరి పీఠిమొగల
నడయాడుచు పోవుచూ
వినిపించదు పీయూషవాణి

పదముద్రల సవ్యడియే
ఏమేమో లీలగా—

నా హృదయగీతి నింతకూ
పాడలేదు ప్రొద్దువోయె

సెజ్జపరచు సంతలోనె
వ్రాలిపోయె పాడుదినము
వెలిగించనైన లేదుదివ్వె
ఏచనువని పిలతునింక

ఆ కాగిలిలో మునిగిపోవ
ఎన్నినాళ్ళ తలపిదో
వీధిమొగల సవ్యడిలో
ఇంకెన్నినాళ్ళు ఉలుకుదునో

నా హృదయగీతి నింతకూ
పాడలేదు ప్రొద్దువోయె

—□—

తృష్ణానిలాన్ని చిమ్మకొంటి
 వెల్లడగుచున్న వేదయజువు
 సదా నిరాకరించి నన్ను
 పరిష్కరింప నీమకోర్కె
 నీ కళోర కరుణలేక
 స్వయం భస్మచితినికానె

శరీర నభఃకాంతి మహా
 ప్రాణచయము విచ్చినావు
 అంతస్సుప్త లాలసో
 పద్రవమునుండి వేరుపరచు
 జేసరించు కనుగవణో
 మేలుకొంటి సగమువాడి
 మరల మరల పయనించితి
 అన్వేషణాను రక్తినాకు

నిర్మోహ! ఊణము ముందు
 మరోఊణము చాల
 కానుపింపవేల ఓహహా!
 తెలిసె నాకు నీదుక్తిడ

నిర్భలేంద్రియాల ఎండ
మావినుండి లేపినన్న
సంస్కృతీకరింతువో
మహామిశన వేళకొఱకు

నీ విశ్వసభా ప్రాంగణాన
ఒదిగి కూరుచున్న నన్ను
యశోగీతి పాడనిమ్ము

ఈ సంకుల సంస్కృప్తినడుమ
నాకేమి తెలియు చర్మకుణ్ణి
క్రియాశూన్య తంతులనే
కదుపుచుంటి ప్రాణానిలాన

అర్ధ రాత్రివేళ నిధిలస్కృప్తి
తంద్రదాలన కంఠన లోగొని
డోలాయించు వేళ
నీకై హారతు లెత్తు వేళ
ఎదుట నిలిచి పాడనిమ్ము

నన్ను కూడ స్వరముగలిపి
పాడనిమ్ము వేకువలో
సౌవర్ణ వీణమీటు ఉషసు
లోన గలసి పాడనిమ్ము

నీ విశ్వసభా ప్రాంగణాన
ఒదిగి కూరుచున్న నన్ను
యశోగీతి పాడనిమ్ము

నీ విశ్వ వైభవోత్సవాల
పాలు గొందు పిలుపువచ్చె

నీ కాంతి జూచి మధువుగ్రోలి
దోగిపోదు బాష్పవారి
వేణువు మీమాదు కలన
నా కొసంగినావు, నా
హసన రుదన సాంద్రతలో
నల్లు కొందు గీతమాల

నీ విశ్వ రాజితోత్సవాల
పాలు గొందు పిలుపువచ్చె

వేళ సమాసన్నమాయె
వీనులాగ్ని జయఘోషకు
మూక ప్రణతి జేసి నీకు
ధన్యదేహి సగుడుప్రభూ !

నీ విశ్వ వైభవోత్సవాల
పాలుగొందు పిలుపువచ్చె

౮౭

ప్రేమవిపణి నమ్ముడుబో
వేచియుంటి నింతతడవు

ఒకింత విలంబమైనదేమొ
నా దొసగులోచ్చు కొనగలేవ !
నానావిధ కార్యపటలి
నా మాధ్యమల్ల జూచుపాద.
ఆ యుపాసనాజటిలగ్రంధి
లోన చిక్కు బడుమనా
ప్రేమానిలాల తైలం ఖగిని
ఈ వాగురాల పట్టువడసు

నిందించనిమ్ము వారియిచ్చ
ఉచిత మదియె నాకు కూడ
విపణి మూగవోయె, విక్రయ
క్రయోప జీవు లేగినారు
పశ్చిమాన నినుడు గ్రుంకె

ప్రేమవిపణి నమ్ముడుబో
వేచియుంటి నింత తడవు

—□—

తొరాడుచున్న జలశరాలు
పురులు విప్పి సొంచె నిరులు
ఈ నిష్ఠన గృహ ప్రాంగణాన
నన్నేల నిల్పినావు ఒంటరిగా

ప్రత్యహము ప్రౌద్ధబోవు పతికు
తిరుగాడు చుందు వీధి వీధి
సహస్రజనుల నడుమ వెనగి
వ్యస్త కార్య సంభ్రమాన

నీ దర్శన వాంఛనుంటి నేడు
ఈ వర్షాగమవేళ, గ్రుడ్డిరేయి
నీ పూరడించకున్న ఎవరు నాకు
తిమిరాంచలాల బోదునెటకు !

కనులు గ్రుచ్చి చూచుచుంటి నా
దూరస్థ నభము, పవనవీచి
దోగు ఘటల తేలి తేలి
పోవుచుండె హృద్విహంగి

ఈ నిర్జన గృహ ప్రాంగణాన
నన్నేల నిల్చినావు ఒంటరిగా
తారాకుచున్న జలధరాలు
పురులు విప్పి పొంచె నిరులు

- □ -

౧౯

ప్రలుక వేమి

మానమా సఖా !

పోనీ నీ చిరమాన గభీరగరిమనే
నింపుకొందు హృదయవీధి
ప్రతీక్షింతు నిర్నిమేషతారకా
విలోచనాలు విచ్చి రేయిలా

తమసు బోయి యుషసు విరియ
నీలి నభపు తెడద చీల్చునులే
నీ కల వీణాస్వర సంఘానకలన
నీ శబ్ద రుతులు నాపులుగు గూండ్ల
కలగీతికలై యెగయునులే
మరల మరల సుమ మంజరులై

హసియించునులే

నా కుసుమవాటి

--□--

పొద్దువొడిచి కెంజమ్మి విరియ
సంభ్రమించె నా యెడండ

రసహీనమ్ముగ నుండ నపుడు
విరికైమది మోహమ్ములేదు
సుమచయనిక సూన్యమేను
సర్వము నా కనవగతము

పుల్కుపల్కు అన్నయలుల
ఎద నేదో ఉదాసీన శేఖ
ఒక్కమ్మడి త్రుళ్ళిపడితి
కలనుండొక కొంతదప్పు
మలయానిల మొండువీచి
పుప్పొడి విరజిమ్మిపోయె

ఆ మాధుర్యమ్ము తీవ్ర
తృష్ణాకులు జేసె నన్ను
పరిపూర్ణత నొందుకొఱకె
ఆమని నిట్టూర్పు బుచ్చె
ఈభావన నాలోనవిరియ
నాకా విరిదప్పుల దోచలేదు

ఊహించితి కడకది మహ్మది
లోతుల వికసించు కెందమ్మి సుమీ !
సంపూర్ణ మధురిమాగుణాన

-□-

రేవువదలి పయనమింతు
గాలికి తెరచాప విడిచి

ఈ సీరస నిమేషాలబడలి
ప్రతీక్షింతు నెంతసేపు
ఆమని కుసుమాలు విరిసి
కాలజలధి గలసె నీ
రాలిన పుష్పాలనేరి
ప్రతీక్షింతు నెవరికొఱకు

తరగలలో సుసుల మ్రోత
తటద్రుమాల గాలికోత
చిటపటమని పండాకురొదల
సన్ననిదేదో పులుగుకూక

నొసలువిరిచి నీవే
నిర్దేవు శూన్యనభము
గాంచుచుంటి వీ
కొసరుగాలి అలల కలద !
ఆవలి దూరస్థగీతి
ఉల్లాస మధుర కంపనలో

రేవువదలి పయనమింతు
గాలికి తెరచాప విడిచి

ఈ వేకువ, శ్రావణమాసాలవేళ
నీలిమొయిలు నీడలలో

అడుగులపడి కాసేయక

ఈ కనుల బ్రహ్మపామి

యేడెస పోజూతువోయి సఖా !

ముకుళించె నేడు ఉషసుమోము

ప్రచినుంచి వీచుగాలి

వెజ్జికేక లిడుచున్నయలుల

నవ్వుకునే పెదవిమీద

నభము లాగికొనియె ముసుగు

మూగివడిన తరులు గిరులు

మూయబడిన తలుపులతో

పౌరనివాస్థులు, కుటులు

మాటుమణిగియున్న నగరు

వాకిట—ఎవరికోస మీ ప్రతీక్ష

రమ్ము సఖా! నా గృహద్వారము

ఎదురుచూచు నీకోసము

స్వప్నరమణి వోలె నన్ను

గికురించబోకు, రమ్ముసఖా !

ఈ వేకువ శ్రావణ మాసాలవేళ

నీలిమొయిలు నీడలలో

ప్రాణసఖా !

ఈ నిబిడ నిశా

వలయములో నీ ప్రణయయాత్ర

ఎటకోయీ !

నిరాశవోలె

ఏడ్చుచున్న దభ్రపథము

కనుల నిదుర లేమి

అర మోడ్పుగ

వ్రాల్చి తలుపు విన్నమంటిని

నీ సవ్యడి

వ్యాకులించె

హృద్విహంగి

పథము బోధపడదు నీ

ప్రణయ యాత్ర

ఎటకోయీ !

ఏ తమాల
 నదుల నుండి
 ఏ సుదూరగహనవనుల ఏతమ
 సిమిత గితిలోయల
 బడి పరుగిడితివి
 నీ ప్రణయ యాత్ర
 ఎటకోయీ !

అశ

ఈ దినమ్ము జారిపోవ
 ఖగకులమ్ము రవముమాన
 అలసి గాలిగొంతువీల
 పుడమి కనుల నిమరవలువ
 దించినటుల నిండుగా
 నిశికాగా కెండమ్మిరేకు
 లొయ్యారముగా ముడిచినటుల
 నిబిడాంధకార నీలశాటి
 నాపై మెల్లగ వ్రాల్చరావ !

ఆబాటసారి మేనప్రాత
 చిరిగెను జీరాకులయ్యె
 అతనియూత ముగియలేదు
 పాధేయ మపుడె రిక్తమాయె
 ధూళిధూసరాలు కాళ్ళు
 శిథిలాంగకాలు వాని జీరి
 నిరుపేదతనము తుడువరాద
 లోలో గలంచువీడ మాన్చి
 నవచేతన నీయరాద

కరుణామయి కేయికాశే
పూమొగ్గల కిడిన చాయ
లోలో కలంచు వీడమాన్చి
నవచేతన నీయరాద.

—□—

౨౫

అలసిన యీ నిశిలో
 నీకడ పాధేత మునిచి
 అళుకు దక్కి నిశ్చింతగ
 నీచేరువ శయనింతునా ప్రభూ !
 నా శిథిలావయాలు ఇఱుగెలకుల
 విరజిమ్ముకొందు సోలిపోదు
 ఈనిముసాన నేకరించలేను
 నీపూజా ద్రవ్యోపహారచయము
 బడలు తునియ లగుచునుండె
 నీవేగద యినుని నడలు
 బరువుగ వ్రాలిన కొండనుండి
 సై చలేక చేజార్తువు
 వాసరావసాన నీలివలువ
 వేకువకాగా నుద్గమించి
 నడిపింతువు కిరణాలబాట
 స్ఫురద్రూప కాంతులలో
 అలసిన యీ నిశిలో
 నీకడ పాధేయ మునిచి
 అళుకు దక్కి నిశ్చింతగ
 నీచేరువ శయనింతునా ప్రభూ !

—□—

నాకనులు మునిగె నిదురడోల
ప్రియుడు వచ్చి నిలెచ్చకడల
లేసీడ పడిన ఆనవాలు
మునిగియుంటి గ్రుడ్డినిదుర

సడిచప్పుడు లేని రజని
సడి గాసీయక వచ్చెప్రియుడు
కలవేణువు నూదుచూ
కలలతీవె కదుపుచూ

నా నిదురగ్రోలె వాని శ్వాస
నే కనులువిచ్చి చూడనైతి
ఈరీతి నేల కటికిరేయి
చేజాటి పోవుచున్నవో

నాకనులు మునిగు నిదురడోల
ప్రియుడు వచ్చి నిలెచ్చకడల
లేసీడపడిన ఆనవాలు
మునిగి యుంటిగ్రుడ్డి నిదుర

౨౭

ఓ ప్రకాశ కిరణమా !
 ఓ ప్రకాశ పుంజమా !
 ఎటునుంటివి నీ తావెయ్యెడ ?
 జ్వజ్వల్యమాన తృష్ణాగుల
 దానిని వెలిగించుమా !

ఈదీపిక లిన్నినాళ్ళ
 కొక్కసారి వెల్లెనా
 దుర్విపాక దగ్ధమా
 'ఛీ' ! పగులవేమి ? హృదయమా !

నిరాశమాతి తలుపుదట్టి
 పిలచునేల నన్ను గ్రుచ్చి
 నాకొఱకు ప్రియుడు వేచియుండె
 ఈనిశిలో నను గలియనంపె

జలధరాలు మింటగ్రమ్మి
 క్రుమ్మరించె గుబురుజల్లు
 తెలియరాని భావమేదో
 వ్రేళ్ళురికి పోయె గుండెలోన

చిమ్మ చీకట్లు జమ్మె
 క్షణక్షణద కళ్ళలోకి

నిశాగీతి పిలుచునెటకో
 ఆ బాటసరయు కాంక్షనాకు
 ఓ ప్రకాశ కిరణమా !
 ఎటనుంటిః తావెయ్యడ !
 జ్వాజ్వల్యమాన తృష్ణాగుల
 దానిని వెలిగించుమా !

గర్జించుచున్న దట్లె
 ఇరమ్మ దమ్ము జీరి చీరి
 వ్రయ్యెలయ్యె గాలిగొంతు
 నల్లని నిశికారునల్ల తాతివోలె

ఈక్షణాలు తమసులోన
 జూచినీక తిగిచిపట్టు
 నీ జీవనమ్ముతో నులువెచ్చగ
 వెలిగించుము ప్రేమదివ్వె

ఓ ప్రకాశ కిరణమా !
 ఓ ప్రకాశ పుంజమా !

ఇదిదృఢమైన శృంఖలయ యేమయినన్ హృదితల్లడిల్లు నే
విదళన సేయబూనుతటి, వెక్కసమైన ముదంబునాకు ము
క్తిదరిసెనం బనన్ మరల కించయొకింతగ గల్గునేల! అ
య్యది దరిజేరునన్న సమయాన త్రపావిధురాత్మ హీనతన్.

నా సహజీవివీవు, రతనాల రుచిప్రభకీవుప్రోది, స్వ
ర్ణాసన దివ్యరూపుడవు, నాకు వయస్సుడవైననున్ మదా
వాసము నంటియున్న లఘువస్తువులన్ తొలగింపనేదియో
దోసముబోలు శంక మదిదోచు చిరానుగతాత్మ బంధుతన్.

ఇదినా దైహికజన్మబంధములు నా యీ జన్మతో ఘోరమృ
త్యువులై పాంసువులై పెనంగె నయినన్ దూరీకరించప్రభూ!
వివిధంబుల్ ఋణముల్ మదీయములహో! వేవేలునా

యోటముల్

వివశంజాత్రపలోన జీవితము నేవృత్తిన్ స్పృశింతున్ నినున్.

నాపేరున పొదివితె నెవ్వనినో
విలపించుచుండె నాతడు బందీగృహాన
నలువై పుల ఘనకుశ్యాలనెత్తి
ప్రాకారమేర్చు శమించుచుంటి

నభము దాకుచుండె గోపురాలు
కాని వాని క్రీసేడలలో
గోజు రోజు మరుగైపోవు
చున్న దాంతరద్యుతి, చిద్రూపము

ఈప్రోన్నత కుశ్యాలజూచి
గర్వించుకొంటి నడుమ నడుమ
ఒక్కటియు బీరువోనిరీతిగా
మెత్తుచుంటి రంధ్రాలనిండ మృత్తి

అలుకుచుంటి వివిధ లేపనాల
వేతద్ నిర్మాణకలన మునిగి మునిగి
విస్మరించినాను నిగూఢతథ్య
మంతర్నిహిత సత్యమేదో

నీడ

నే ప్రణయయ్యాత్ర నొంటరిగా
నావెనుక నెవరు చీకటిలో

నావెన్నంటివశమ, ఈస
డించుకొన్నగాని వెనువలెదు
ఋజు సక్రమములు మార్చిమార్చి
నడిచినానా చురుక

నాపిలుపులు పతిపిలుపునిచ్చు
నామూలము మూలపలుకు
ఎవరో మఱి ధూళి కేళుకొనాచు
వింలినడలు పోవమ

నాచీకటిలో నన్నంటి నడచు
నానీడ గాదుగా ప్రభా !
ఆ నిర్మోగమాటపు జీవిని
వెన్నున నిడుకొని నీకడ కెటురాగలను

నే ప్రణయయ్యాత్ర నొంటరిగా
నావెనుక నెవరు చీకటిలో

- □ -

“నినుని బంధించె నెవరు బంధీగృహంబు!”

“నా ప్రభువు ప్రభు వ”ని పట్కనాడు ఖై ది

మనసులో దలచితి నిటు భవము బలము
లాచికొందును విశ్వము నధికమింతు
సంక్రమించితి గర్వాచ సర్వరత్న
చయనా, స్వర్ణము మదియ నా సర్వమయుని
స్వత్వమునా, నిధులును, వసివాడి కనులు
నిదురనూగ మై వాన్నితిని గరువాన
స్వామిశయ్యన, పీఠా! ఆశ్చర్యమింత
కన్న గవ విచ్చిహాడి నా కనకరాశి
నాకు బంధనమయి పూచి నన్ను చగియె

“మొక్కవోని ఈ నిగదాల నున్న గదగి

ఎవరు చేసితిరో ఖై ది !” “ఏను నేను”

బదులువచ్చెను దుర్గను ప్రాభవమ్ము
గదురజేయుదు శృంఖల కరిసవిశ్వ
గళమున లగించి పడలాగి ఖైదుజేతు
నేన రమియింతు స్వేచ్ఛమై నిఖిలస్పృహ

ఎడద నడుగిడి బెంకాన, నిట్లు దలచి
 జటిలలోహము గరగి సమ్మెటల నడిమి
 గొళుసుజేసితి నతికితి కొక్కెములును
 కాని సర్వము ముగియించి కాంచనస్రభ
 మాన, తుది కది నాదు కంఠాన నుండె

-- □ --

న్నప్రేమించు మమతలు నన్నునొడిచి
పట్టె విశ్వాన కాని నీ ప్రణయరాగ
మవితరాన్వాద్య మద్భుత మాత్మదృఢత
నిచ్చి మలినేచ్ఛలకుగాక ఈ జగత్తు
కావలంచుట నిల్పు, నిష్కాముజేసి

కాని నాపార్థివాకార కఠిన మమత
అంత కంతకు దరిలాగి యనునయించు
వీడిపోవుదునని దాని వెఱుపచేల ?
దినము దినములుడొల్లె ప్రతీచిలోకి
నీవ ఒక్కడ వొక వింత నెమ్మికాడ
వాత్మదర్శనం బీయవో ఆత్మసఖుడ !

కాని యరసితి నీలోని క్రాంతకరుణ
నేను పిలిచిన మఱచినా నీయనుంగు
ప్రణయదేహము నాకయి పరితపించి
నాదుప్రణయాన రమియింప నడచివచ్చు

—□—

నడచివచ్చితి వెల్లులలో గడపనజకు
 కలదో యొకమూల నొకచిన్ని కక్ష్యచాలు
 నిమ్మ పెడియుందు మనిరార లింకచేమొ
 విచిచి నార లుదాచిన కేమము
 మాటు మాటాడ కుందుము మాకుచిచ్చు
 భుక్తితోడనే యెరియును పూజముగిసి
 ఘంటికలు మ్రోయుతటి ననుకరిచిచ్చు
 శేషభోజ్యము గొనియె హస్తాంతమంచు
 గొణిగిరారలు నుతియేమొ, క్షుద్రమలిన
 వస్త్రధారులు వారు రవంత ప్రాద్దు
 పోయె, చూచుచున్నంత సుహృంగి తుటిని
 ప్రబలులైపోయి దేవతార్చనల గూడ
 దోచికొని పోయినారు విగ్రహు లకట !

—□—

నీలో ఎదురించి బోవునంతగ

నా శరణుకొరిలకము చిమ్ము

నా సర్వము సేక స్వనమునంతగ

విన్ను సమాశ్వుసించి చలువై పుల

నీలో నెలుకై బోవునంతగ

చైతన్యము సమ్ము ! ప్రభో !

నా ఆవరణ మొకింత సన్నగ

నా అహమె నిరుమాఘజ్ఞమునంతగ

సే లీలా ఖేలనయె

నా బతుకంత నిండునలుల

అగతియె నాకిమ్ము ! ప్రభో !

నా బరిధనపాశము బహుపలుచగ

స్నేహమును విడగా కరుణకునంతగ

నా జీవన సర్గలభో

నీ పరివ్రాసానమె ఉండునలుల

అంతియె నాకిమ్ము ! ప్రభో !

ఎచట మనసు నిర్భయమో
 ప్రోన్నతమో ఫాలపటము
 నిర్నిబంధమో జ్ఞానకళిక
 కౌటుంబిక కుడ్యాలగోన
 సంస్కృతి విభజింపబడదో
 సత్యతటిని ఎయ్యెడ
 నిస్వనించునో కలకల
 పురుష కార మెయ్యెడ
 విజయమంది పూర్ణమగునో
 పునీతవివేక నీరధార
 శుష్కమాఘ్య సైకత తటాల
 నెక్కడ నొరయదో
 నీ కరచాలితమై మానవచేతన
 వ్యాపక భావాల సంస్కృజించి
 ఉదాత్త క్రియల సవరించునో
 ఆ స్వచ్ఛంద లోకాంచలాల కాంతుల
 స్వామీ! నాదేశము వెలుగొందనిమ్ము

—□—

ప్రహరించు నన్ను నోస్వామి ! నాదీనత
దుర్బలతయు తునా తుసలుగాగ
సుఖ దుఃఖ సంసృష్టి సులభీకరించుక
సహియించ దృఢతర శక్తినిమ్ము
నా ప్రేమవాటిని నవ్య సేవారస
న్వాదుత్పత్తికి బెంచ శక్తినిమ్ము
ఆర్తిని లాలించి యశకార దుర్నితి
చరణాల కెఱగని శక్తినిమ్ము

నిత్య నూతన తుచ్ఛ సన్నికటకష్ట
సహస యోగ్యత లొనగూడ శక్తినిమ్ము
శక్తి నాకిమ్ము నాన్నేహ ఝరులునీదు
సరస పాదాల ప్రవహింప శక్తినిమ్ము

—□—

నాదేహము అలసిపోయె

నేను కొంటి నంత

నాయాత్రియు ముగిసిపోయె

లేదేమో యిక ముందుదారి

వ్యయమయ్యెను పాధేయకణము

ఏవట వృక్షపు నీడలలోనో

విశ్రమించుటే మంచిది అని

అయినా నాబ్రతుకులోని ప్రబలకాంక్ష

నీదరికి జేరు మనస్తత్వరలు

ముగియలేదు అలయలేదు

రసనఅపై శబ్దము లేనప్పుడు

కుడ్మలించు హృత్తలాన స్వరవీచిక

గతపథాలు కరగు నపుడు

క్రొత్తదీవు లలరించును

—□—

నీవేసర్వము నీవేసర్వము
 ఘోషించుచున్న దంతరాత్న
 మిథ్యలు, చాటూక్తులు, సారహీన
 బంధరాలు నా తృప్తిలు
 నీవేసర్వము నీవేసర్వము

తామసనిశి అంతస్థి
 ఉదయరేఖ దాగినటుల
 ఈఘటాటోప యవనికలో
 ఈమధుముఖ తృష్ణావలయములో
 అట్టడుగున సీప్రీతిగాధ దాగున్నది
 నా అంతస్థిత చేతనలో
 కుయ్యాళించెడు
 నీవేసర్వము నీవేసర్వము

ఝంఝాహతి శాంతిని కల్లోలపరచి
 చిరశాంతి నె కోరుపగిది
 నావిప్లుతి సీపేమను ఘాతపరచి
 మరల మరల కుయ్యాళించెడు
 నీవేసర్వము నీవేసర్వము

నాహృది ఎండి బీటలువారు వేళ
వక్షించుము నాపై చల్లని కరుణధార
సీగేయామృతాన ఆర్ద్రీకరించు
నాజీవన మాధుర్యము కగువేళ

ముసిరి ముసిరి నన్నూపిరి సల్పసీక
ప్రచండోగ్ర ప్రాపంచికోర్ములు
బిగించివైచువేళ ఓశాంతి దేవ !
శాంతిసౌఖ్య సుషమా హస్తాల
నాకడ కేతెంచుము

నాదీన భిక్షకహృది బికుబిక్కున
కూర్చున్న వేళ ఒదిగి ఒకమాఱుమూల
తలుపుబద్దలుగాద్రోసి ప్రవేశించు
రాజోచిత స్వర్ణ కాప్యలాంఛనాల

నాతృష్ణలు హృదిని ప్రతారించి
నను మోహంధుని జేయుతఱి
ఓచిత్ స్వరూప ! ఓపరిశుద్ధుడ !
విద్యుత్ కాంతులతో ననుజేరుము
మేఘోచ్చైస్వరాల భాషింపుము

౪౦

వర్షించుము కరుణఘటలు
నురుగులెత్త పొంగిపోవ
ఈహృదయ తటల
వర్షించుము కరుణఘటలు
శుష్కించిన వీ మరుస్థలులు
పడలేదొక నీటిచినుకు

కాళరాత్రి బోలుఘటలు
పీలుపింపుము నామీదకు
అశనికళా ఘాతవృధ
నీమేదిని టోభపెట్టు
మెఱిపింపుము, వెఱిపింపుము
ఏమైనను ఈడక్కను
పోనాడుము చెండాడుము
భీకర నైరాశ్యాగ్నుల
నాహృదికాల్చిన వేసంగిని
పోనాడుము హతమార్చుము

నీ స్నిగ్ధ కరుణ జలభారఘటలు
నాపై నమనీకరించు

పితరు కుపిత వృక్షజ్వాలల
 మండుచున్న బాలునిపై
 ప్రయజనని సాశ్రుతోచనాలు
 వంచుషగిది నమనీకరించు
 నీ స్నిగ్ధకరుణ జలధారఘటలు

—□—

నీవు నిల్చినాడవు సఖ ! నిబిడనిచుల
ఘన తరుచ్ఛాయల — కుడిచి స్కంధములను
దారిప్రక్కల పోవ్రాసి దగ్ధహృదయ
పాంథ జనులు నిను మలిన పాంసు వలుల
విడిచి సాగుచున్నారలు వినతదేహ
నైకరాస దాల్చి సురభిశాచ్ఛ కుసుమ
మంజరి నిలిచితి

కుటిల మార్గరతులు

వారు నాచేతి పూవుల పాత్రనుండి
పూలు రాలించి చెచ్చెర పోయినారు
శూన్యహస్తను నేనిప్పు శూన్యమైన
నభము నిలిచెను ననుజుట్టి నాల్గు దిశల

వేకువ లయించె మధ్యాహ్న వేళగడచె
సంజె కెంజాయ విరిసె నా స్కాశునయన
కమల ముత్రవాలి స్వప్న లోకమున మునిగె
నిజ గృహోన్ముఖులా ప్రతినిత్య పాంథు
లాగి యించుక యొక వింత అలతి నగవు
బబివి నా మీద కనుబొమ విరిచి విరిచి
సాగి పోయిరి

సిగ్గుతో సంకుచించి

వెల్లబోతిని బిచ్చపు పిల్లవోలే
 ఆననశ్రీని అవగుంతనాన ముడిచి
 ఎవరికోసము నిలుచుంటేవెందు కిచట
 అని యడిగినార తెవరొ నాయసువు గ్రుచ్చి
 లాగినట్లయ్యె చురచురలాడిపోతి

నాప్రణయమూర్తి కొరకునై నాప్రయాస
 ఇచట గలియంగ హస్తాన నిచ్చెమాట
 అనుట కామాట నోరాడదయ్యె నాకు
 నా యకించన భైక్షక నగ్నపాత్ర
 నా మహా సర్వ సర్వం సహాధినాథు
 నెదుట నిల్పుట ఓహో! నాకీ విధూతి!
 యూహ సేసిన మూత్రాన నూహకూడ
 భారమై పోయె నతి గోప్య ఫలము దీని
 నంతరాంతరా నునిచినా నణచి హృదిని

నే డుపసమించు గడ్డిపై నిలిచి నింగి
 చూచుచున్నంత కాంచన చ్చురికయట్లు
 మెఱసినాడవు కలల దొంతరలు గదలె
 శతసహస్ర దీపము లొక్కసారి వెలిగె

నీవు మించుల రథముపై నీ శిరస్సు
 వలయుమున నొక ద్యుతి చేఖి వలిప వలిప
 ముగ నొక పతాక, నీ రథ మూర్ధభాగ
 మందు నడియూడె మెల్లగ నాగ నదియు

నీవు నేలపై కాలుని, నింగిలోకి
 ఊర్పు సెగల వెలార్చు నన్నోము పోల్కి

ధూళి రేణులనుండి నా ధూసరాంగ
 కముల స్రవాణముగ నతి కరుణతోడ
 ఏరు కొనినావు గద్దెపై పూరుచుండ
 బెట్టు కొనినావు

జీర్ణవస్త్రును మలిన నిర్జీవదేహ
 మున నవిసియున్నదానను ముగ్ధతాభ
 రాన భృశము కుములుచున్నదాన నట్టి
 నన్ను — నీప్రాపు జేరిన నన్ను, జూచి
 ముక్కుపై వ్రేలిడుకొని యా మూర్ఖపాంథు
 లేగినారలు బాధగా నేమొ తలచి

కానీ యదియు మిగిలె కలగాని కలగ
 కాల మేగుకొలదియు నీ క్రమ రథపు
 టులివు గూడ మాటుమణగెను దధివోలె
 పొంగిపోయిన జయఘోష నింగి గలసె
 ఆ వెనుక—నా యతీత సుఖానుభూతి
 వెనుక, క్రీసేడలందు నీవె వెను దిరిగి
 నిల్చినాడవు నాయూస, నేను దృక్కు-
 లూర్ధ్వమున సాచి కన్నుల నొత్తుకొనుచు
 శిథిల జీర్ణాంశు కమటుల చివికి నింగి
 నేల జీరాడుచుంటి కల్లోల బాష్ప
 ఝరులు హృద్విధినుండి విచ్చాయవొలుగ

—□—

౪౨

నావలోన మన మిర్వురమూ
ఆ ఉదధిలోన తూలినోలి
సాగిపోద మనినావు గదా !

ఏదీవికొ ఈ జలయానము, ఏరేవుకడల నాగునో
ఏరికినీ తెలియదనును ఏమేమో అనినావుగదా !

కూలహీన జలధిలోన
నీశ్రవణోత్సుక శ్రుతిపుటాన
నే మధురగీతి నొకటి పాడ
కడలి సుడులు పరుగుద్రోల
శబ్ద బంధనాల నొలిచి
కేవల స్వర వీచికయై
మది తేలియాడ
సాగిపోద మనినావు గదా !

ఆ స్వర్ణఘడియ ఏవేళకొ, కర్మలేశమవశేషమో
నాకా రజ్జువు లెపుడు విడునొ, పశ్చిమాద్రి రశ్మివోలె

కెంజాయ లలరె కడలిపైన
 జలవిహగధ్వని గూండ్లమునిగె
 నిశి యెడండ చీల్చి మానావ
 ఎపుడు నిర్గమించి పోవునో

 నావలోన మన మిర్వురమూ
 ఆ ఉదధిలోన తూలిసోలి
 సాగిపోద మనినావు గదా !

—□—

నీ కోసము నే నారోజున
స్వాగత సన్నాహగీతి పాడలేదు
హతా దాగమన వాంఛనుండలేదు
ఒక సామాన్యునివలె, సాధారణ వేషభూష

తో నడుగిడితివి
నా హృదయసీమ

నా జీవన నిర్వహణ తీణ భంగుర
తీణాలు, అమృత ముద్రాంకితాలు
అయినవి నీ స్పర్శ చేత
అవి వెలుగు రేఖలయి
విద్యుల్లత వలె మెరిసినవి
ఈ జీవన యవనికపై నా
హర్షవిషాద విస్మృత ద్యుతి పుటలతోడ
మిళితములై పొగమంచుల దొంతరలా
పొరలినవి

మలిన ధూళి క్రిడించెడు నను గని
ఈసడించుకొనలేదు నీవు

నా కవగత మాయె నిపుడు
 ఆ క్రీడా సమయాన విన్న
 నీ గున గునలే, నీ పద ధ్వనులే
 విశ్వ రజఃపథ కణకణ మందున

ఆకాశపు తారల ప్రత్యుజ్జ్వల
 లోన వినిపించెడు

౪౪

ఎండవెనుక వానజల్లు
వెలుగువంటి నీలి యిరులు
తరలుచున్న దోవలోన
హర్ష మొడపు విచ్చి కన్ను
ఘోరుచుండ ఎదురుతెన్ను

అజ్ఞాత భోకదూత లెవరో
ఆభిసందించినారు వచ్చి
చెచ్చెర ఎటకో లిష్టలోన
కనుమరుగై పోయినారు

సురభిశించు గాలిలోన, ను
య్యెల బూగె నా యెడంద
ప్రార్థుపొడిచి జాటువఱకు
కూర్చుంటిని ద్వారముకడ

నా కనిపించు నపుడప్పుడు
ఏతెంచునులే ఆవేశకూడ
ఉండి ఉండి మూగితలపు
ఒక్కమ్మడి త్రుళ్ళిపడగ
కాంచుదులే నిను, నీరూపుగూడ

అంతదనుక పాడుకొందు
 ఒంటకెగా నవ్వుకొందు
 అంతదనుక గాలికూడ
 భవనిసంకేతము లిచ్చుచుండు
 ఎండవెనుక వానజల్లు
 వెలుగునంటి నీలియరులు
 తరలుచున్న దోవలోన
 హర్ష మొదవు విచ్చికన్న
 మాచుచుండ ఎదురుతెన్ను

విన్నానా వదనుంజీరస్వనులు
ప్రియు జేగుడెంచు ప్రియు జేగుడెంచు
ప్రతిక్షణము, ప్రతిశ్చక్షుము
ప్రతికేయూ, ప్రతిహేమంతము
ప్రియు జేగుడెంచు అశుగులసవ్వడి

ఏయే వేల, ఏయే రూపుల
ఏయే స్వరాల హృది జలపించునో
అన్నిట సదియే వినికెడి
ప్రియు జేగుడెంచు, ప్రియు జేగుడెంచు

మధుమాసపు విగులపాదలు
నవకిసలయ రాగాయణ సంస్కలు
గునగున అవి సన్నని అశుగులు
త్రావణ ఘనరథ నిర్గమ పీఠుల
కొక్కాయ మెఱపు వాయణ రథ్యల
ప్రియు జేగుడెంచు అశుగుల సవ్వడి

సుఖ దుఃఖము లీహృది నలుమూలల
 కుడి యెడమల నిండిన అడుగులు
 తచ్చరణ ఝరీ నిమ్నోన్నత
 కూలభస్మలు—విన్నావా!
 పద మంజీర భస్మలు
 ప్రియు డేగుదెంచు ప్రియు డేగుదెంచు

—□—

ఎప్పటినుండీ సన్నాహము

నాకై నీ యభిసారము

ఈ హేమకరు లీదిన దేవులు
 కేబవస్థ పయనించియు
 నీకుగాక, నీకనుగోనకు వెలిగా
 ననుజేయ జాలినార ! ప్రియా !

అతిమానముగా నీయడుగుల
 చప్పుడువింటిని యిటుసంజెల
 నీ మాతిక నాహృది చొరబడి
 నాకిడె నొక గుప్త నిమంత్రణ
 అతిలోకపు టానందము వెల్లువగా
 పొంగులారె నాజీవన మేలనేడు

మదిలో చెలరేగిన తుమ్మెదరొద
 నీ మిశనవేళ ప్రాపించెన !
 కార్యకరణ విచ్యుతియా నాకిక
 పుష్పాడులై నీరాకలు
 గుబాళించె నా గాలుల

ఎప్పటినుండీ సన్నాహము

నాకై నీయభిసారము

రేయి చురంగనుండె తొలిచేరుల కన్నులలోన వ్యర్థమై
పోయె సుధాంశురోచి విడిపోవని తెప్పల లుబ్ధనిద్ర న
న్నాయెల బూచువేళప్రియువోయ్యన వచ్చెడికేమొ నెచ్చెలీ!
వేయకు ద్వాః కవాటము ప్రదేశము నడ్డుకొనంగ బోకునూ!

ఆ పదనిస్వనమ్ము లల్లలై కనుతెప్పల విప్పకున్న నీ
వే పని గట్టికొన్న యటు వెంగలివైనను మేలుకొల్పుబో
కీ పరువంపు తెమ్మెరల కే ఖగకాకలి క్షేపభాత కాం
త్యాపగ కీవెలుంగు రమకై నను మోహములేదు మద
హృదిన్.

అహహో! నిర్దుర, నాకు గానిదుర యత్యంతప్రియంబైముదా
వహమై పొల్చు తునుంగు నా సఖుని తీవ్రస్పర్శలోనే సఖ!
కుమానా స్వప్నమటుల్ ప్రియుండు నిదురన్ కంచించి
నిల్వన్ కడన్
విహసించున్ కనుతెప్పలా సుభగ నవ్వేందుస్థితి చ్ఛాయలన్.

తొలివెలుగుంబలెం దొలుత దోచిన రూపము పోల్కి నాడు క
న్నులమొన హానిపోయగము తుంపెనలాడగ నిమ్ముభవ్యరో
చులగొని నా చిదాత్మ విరిసోనల చొక్కగ నిమ్ము నేను నన్
గలియుట ఆ చిరంతనునికై పరునెత్తుటయే గదే సఖ!

స్వసుచిర కాకతీష్వరులు శూన్య రహస్సుచక్రమోయదుగ్ధ సా
గరగత వీచియై సుఖవికాసము బొందిన దా ప్రభాత వే
ళ, క్షత హేమధూళుల మెలువాటు కథస్సు విహత్స సత్యమై
వరణ పటాంచలాల చెలువాటు కథస్సు విహత్స సత్యమై

మాకు నగుపడె చే మును మాపథాల
సాగుచుంటిమి వ్యస్త విశ్వస్త గతుల

అనుపమ హస్త సంభ్రమము లాత్మసుఖింబుల నీయలేదు, మే
మును తమకానబోక పెడమోమయి పోతిమి గీతవాద్యముల్
వినిచినగాని పీచు లరవించకపోయెను మేము వేరి నే
మని పలికింతు మంగడుల మధ్యకు వెచ్చముకై న బోకయే.

పోయినాము నూ ద్రోవల ప్రొద్దు గడచి
పోయినను నిలువక పొరవోక నగక.

ఇనుడు శిరస్సుపై నిలిచె నీదురుగాలులు వెచ్చవెచ్చనై
కనలె విహంగముల్ బడలి ఘర్మము నోర్వక వెల్లునీడలం
దునబడెపాండుపత్రములు దూగుచుచుండెను గొల్లడొక్కవ్రా
నిన లతనీడ నిద్దర మునింగె నివాళు భరమ్ము నోర్వ లే

కేను నొక హ్రదమున కేగి వ్లానదేహ
మా తటమున జేర్చితి కాళుల వల పటచి

నా సహాయాత్రికుల్ విడిచినారలు న న్నెకసక్కమాడి, యా
 త్రాసహనమ్మలేమికి చిరాకు వహించిరి దృష్ట శీర్ష మా
 శా సువిశాల భిష్టులకు నాచి హుటాహుటి నొక్కరొక్కరా
 యాస భరాన దొట్టిలుచు నట్టిటు కొండల నెక్కి-వంగుచున్.

కలసి పోయిరి సేలిమబ్బుల నభాన
 పొండనంత యాత్రికులార ! పొల్చుయశము

నలుగురు నవ్విపోదురని నాకనుతాపములేదు బోన నీ
 యలుకయులేదు నిందలకు నాత్మ తిరస్కృతి కైననను నా
 దల నమియించలేదు పరితాపవిహీన పరాభవాంక డో
 లల సుఖనిద్రలన్ మునిగి గమ్య సుషుప్తుల దేలిపోయితిన్.

అరుణ కిరణాల యల్లిక నందగించు
 శాద్వల చ్ఛాయ లతుల విశ్రాంతి నిచ్చె

యాత్రాలక్ష్యము విస్మరించి కలగీతాంభోధిలో, నీడలో
 గాత్రస్ఫూర్తి లయించినాడ తిమిరాకారస్థితిన్, నీవు నా
 నేత్రానన్ నిలుచుంటివంత నహహో ! నీదివ్యహాసప్రభా
 మాత్రానన్ సుఖనిద్ర యుల్లేపితమై మాయాప్రభావంబునై

తునిగపోయె విచిత్ర మా తములద్వీర్ఘ
 మార్గ మెచట ! ఎచట నీ సమాగమంబు !

౪౯

నా కుటీర ద్వారము కడ

నిల్చినావు పీఠిక దిగి

ఈ గదిలో మాటుమూల

నొదిగి వాడుకొంటి, నా

స్వరమాలా లహరిక

ని న్నూయెల టుగించెనా

నా కుటీర ద్వారము కడ

నిల్చినావు పీఠికదిగి

నీ సభలో గాయకులొహా!

వేనవేలు తలఁబూగిస్తలై

మెయి వోగిపోవ నాడుచుండు

నా శైశవ సంగీత మేల

ఊగించెను నీ హృదయహోల

నా లఘుగీతిక సరిలిన మాయె

బృహద్విశ్వ గీతమాల

కేలబూని ఒక పూల కాన్క

నా కుటీర ద్వారముకడ

నిల్చినావు పీఠిక దిగి

--□--

గృహము గృహమున బిచ్చపుగిన్నె బూని
తిరుగుచుంటిని పేదల కజకు పెండ
అంత దవ్వల గన్నడ నతుల శోభ
లీను స్వర్ణరథ మొకటి, యివును కలల
రాశియై వచ్చు పోలిక గాజలాంఘ
నాల నది నింపె నా నయనాల వింత
రథము మీద నారాజాధిగా జెనగొ

పెల్లుదేగిన యాసలు పేర్చి తలచి
నాను, మనసున నా దుర్దినములు గడిచె
పొంచియుంటిని దాహల పొగడి యడుగు
కూరక లభించు గింజనై దారి కెలక
దొరలు నుండిన ససముకైదోయిలించి

మెల్లమెల్లగ రథమాగె మెఱపువంటి
నగవు నామీద వ్రాలెను నాకు నొడము
భావిభాగ్యము దలచి విస్ఫూరితాంత
రంగుడ నయితి నంత సురమ్య పాణి
చాచి నామీద నాకే ప్రళస్తధనము
నిత్తువో తెల్పుమనినావు నిల్చినాడ

స్తబ్ధముగ నొక్క సుఖీయ నిస్త్రుత వైభ
 చాధిపాధుడవు నను నగాఢ నవ్వును
 యాచన్ చేయుట కిడుపయోచకమ్ము

చకిత చకితాన మంజన్త ధేణము బూచి
 జోలి యడుగున సంకుశ జొన్ని చిన్ని
 యన్న కణమును వెలిదీసి యధిప! నీకు
 నప్పనము జేసితి రవియు నస్తమించె
 సంజె కెంజాయ నొకచాయ చమరిజోలి
 నొలక బోసితి నచ్చెరు వొక్క స్వర్ణ
 కణము లియ్యపు సూక్తి గలసియుండె
 పర్వమును నా ప్రభువు సమక్షమున నేల
 కుప్పవోయగ లెదని కుందినాను

—□—

విప్లవరీస రాత్రి యిరులు
 పనులన్నియు ముగిసె మాకు
 రావలయువారు వచ్చినారు
 పురద్వారము వేయబడియె
 ప్రభువే రాలేదన కొండ
 అన్న మేమించుక నగినారము
 “అసంభవ మది వొత్తి ఊహ”

ద్వారబంధ మొకటి చప్పు
 డయ్యె మేమనుకొంటి మంత
 గాలితాకు గాఢోలది
 దివ్వెనార్పి పరుండినాము
 “దూతవచ్చి నిల్చినాడు”
 అనిరి కొండ అడేటిమాట
 పవనవీచి దప్ప వేతే
 మియులేదని నవ్వినాము

అర్ధరాత్రి ఊరప్రాధు
 బోవ మరల శబ్దమాయె
 నిదురకనుల మగత మేము

“సుకూర తీరజలధరాల
 ఘోషతప్ప ఏమి లేదు”
 అని టలాయించినాము

పృథ్వి కెరలె భిత్తి కదలె
 నిదురసుఖము కళవళించ
 అది రథాగమ మంద్రఘోష
 అనినారు వాగు మరల
 జలధరాలు కదలుఘోష
 దప్ప వేలు లేదటంచు
 కునికి కలవరించినాము మేము

అంధకార మణశేషము
 నిస్వనించె విజయభేరి
 టక తడయక రంజులేచి
 అనుచు ధ్వనులు ముమ్మరించె
 కంపించె తనవు గుండియ
 లదిమిఁకొంటి మంత నొకరు
 రథపతాక కాదా యని
 మూదలించినారు మమ్ము

ఒక్కొక్కడి లేచినాము
 ఇక బాగునేత మేలుగాదు
 అని పెల్లుగ అఱచినాము
 ప్రభువు వచ్చె, ప్రభువువచ్చె
 దివ్యైక్కడ ! మాలలేవి !
 ఆసనమూ, అలంకృతులు
 లేవు లేవు సిగ్గు సిగ్గు
 కలగి శిరసు లొగ్గినాము

మా గొంతుక లణచి యొకడు
 పలికినాడు సోత్కంఠగ
 గగ్గోలు పడుదురేల రిక్త
 పాణినై త్తి ప్రణమిల్లుడు
 శూన్య గృహము అయినసేమి
 ప్రభువు కింత చోటియుడు
 ద్వాః కవాటపాళి తెఱచి
 సేయుడు శంఖారావము

ఈ తమోరాత్రి వచ్చె
 తన శూన్య కుటికి రాజరాజు.

తిమిర గృహము కడకు వచ్చె
 వేగ నిూరు ప్రణమిల్లుడు
 గుభిల్లుమన్న దంధకార .
 వక్షము రల జేసెమెఱపు
 ప్రాంగణాన పుచిరండు
 చిరి గున్నను చాపనొకటి
 తాస ప్రగరాత్రి జేడు
 వచ్చెనేడు తుపానులెత్తి

—□—

అస జెందితి భవదీయ భాసురగళ
 సీమవేలు గులాబీల దానుమడికి.
 కైకొనగ, కాని మాటాడ లేకపోతి
 రాత్రియంతయు కనుజెప్ప వ్రాల్చలేదు
 ప్రొద్దు పొడువగనే పాన్పు పొంతకేగి
 పడిన పూవు లేగుకొను సుపాయవశత
 కూరుచుంటిని తెలవారె కోర్కులూరు
 కనులతో శయ్యకడకేగి కాంచ నచట

లేదు విరిదండ విరులును లేవులేవు
 ఒకటి రెండు పూలేకులె యురలియున్న
 విదియె ప్రేమోపహారమా! ఇది సుమముల
 మాలయా! సుమమ! సుగంధమా మతేమి!
 ఏమియును గాదు నీదు ప్రభామయాఖి
 మిది తల్ల తల్లల కరాసి ఉదయవేళ
 ప్రసృతమైన కిరణము, గవాక్షపాళి
 నుండి దిగి శయ్యపై వ్రాలెను, అగచయము
 నన్నడిగ భామ! ప్రేమ చిహ్నము అభించె
 నా లభించనేలేదు తునాతునియలు
 అయ్యె నాకోర్కె, ప్రేమోప హార మిదియ!

దీనినరెయింక సిగ్గుగః వీనియంచు
 దాకుటకును భయమును వ్యధాప్రదాయి
 ఇది, యబలను, చిరాభార చేనియైన
 దీని గ్రహేయింకనలె ప్రేమ తీర్థమటుల
 ఇప్పుడు వెచ్చిన నాకికే చేమి భయము
 బ్రతుకు రంగున జంపరంకరలెకాక
 మృత్యుహానివి దీనిని మిగుల పేర్చి
 పరస జేర్చితి పడన పుణినివోలె
 జీవచాలంకృతుల విరచింతు నింక
 కత్తియొది, నా నిగళముల కర్తరించు
 నాకు నియమేల ! ఇది యండ దండ నాకు

నేచిరుండి త్విజింపనా నిఖల భూష
 లోహృదయదేవ ! మూలల నొదిగి యొదిగి
 వ్యర్థరోదన సేయుట వ్యవసయింతు
 వితథ మధుముఖ స్తుతిహాడ విడిచి వైతు
 నాకు నీచంద్రహాసమె నఖిశిఖమ్ము
 వెల్లు మణిభూష శిక్కివి వెల్లు బారు
 కృతిక భూషలు నాకేల కృపణశోభ

—□—

నీ వరాల కంకణము నిర్ణీద ధవళ
 తారకా గుంఫితమ్ము విస్తార రత్న
 ఖచిత ఖచితము సుభగము కానిగనుడ
 పక్షి వాలు తెక్కలనలె పంగియున్న
 నీ కరాసి యత్యాకర్షణీయ మభ
 వక్షమును జేల్చు విద్యుదాభాసయల్లు
 గుంకుమెట్టన భాసుని ముద్ధరక్త
 కీలలందీసి కరగిన ఫాలభారి
 వోలె నీహేతి సుప్తభా సోభితంబు

మృతిపదన్యస్త విహ్వలాహత నివీత
 జీవనమ్మున కంపిలు చివరముల్లు
 వోలె నీహేతి కంపిలు నొక్కదీప్త
 కణసహాయాన పార్థివగ్లాని గూల్చి
 భస్మమొనరించు, నాత్మ ప్రభామయూఖ
 మట్లు మెఱసెడి నీహేతి యతిసుభగము

నీవరాల కంకణము నిర్ణీద ధవళ
 తారకా గుంఫితమ్ము విస్తారరత్న
 ఖచిత ఖచితము సుభగముకాని, కాని
 నీ కరాసి నిపుణకళా నిర్మితమ్ము
 అరసి కననైన భయమగు వరుణరాజ !

౫౪

నా పేరేమో తెలుపక
సడి చప్పుడు చేయక మెల్లగ
నిలుచుంటిని నీపదాలు
నిర్గమించు వేళ వాలు
నీడపడ్డ భావికాడ
నే నొంటికిగా

పల్లె పడుచు లెలుగులెత్తి
ఎవరోహో ! మాతో రమ్మిక
ప్రొద్దుగుంకు వేళాయెను అని
పయ్యెదపై చినుకులు బడ
తోణికించుచు జలఘటాలు
పిలిచి పిలిచి పోయినారు
వలవంతలనే తలవంచితి

వినలేదప్పుడు నీ యడుగులు
నీ మోమున నైరాశ్యపు నీడలు
డగ్గుత్తిక బడ పొడినాలుక
పలికినావు పథయాత్రీ !
తృష్ణాకుల యాత్రిని అని

కలగిన హృది చౌకళించ
 పగటి కలలు తునిగిపోవ
 నా జల కుంభము వంచి నీ
 కరాంజలి ఒలికించితి పానీయము
 చిటపట పండాకుల రొద
 చూజాయగ కను చీకటిలో
 కూసిన కాకలితో వినిపించెను
 దేవదాసు పూల జల్లు
 లో తేమలని మొలకగాలి
 ఝిల్లున వీచెను

నా పేరడిగిన మిన్నక
 శిరమిడి నేలకు జూచితి
 ఓ చిరయ్యాత్రీ ! నను మఱువవు
 నే నొనరించినదే మేలునీకు ?
 జలమిడి నానారోజున
 సేదదీర్చి నా నొక పాంథునికని.
 స్మృతినేదో కడు తీయగ
 గిలిగింతలు వెట్టెడు నను

అలసిన గొంతుకతో పిట్టలు,
 కలరవ మణుగాక, చల్లని నరశ్ములు,
 తలపంకించుచు నే నిలిచితి
 వెనువేష కింద బహువుగ

— ౨ —

౫౫

నీ హృదిచేదో బరువుగ
కనుగవ నిద్దుర మత్తుగ
వినలేదా ముల్లుల మొనపై
చిలుపూవులు రాజ్యముచేయుట
వేళవ్యర్థపుచ్చ బోకు
మేలుకొమ్ము, మేలుకొమ్ము

గులకతాళ్ళ బాటచివర
ఒక వొంటరి దేశమంట
నా మిత్రుని యధివాసము
ప్రతారించ బోకు వాని
మేలుకొమ్ము, మేలుకొమ్ము

నడియెండన నినరశ్శుల
మిన్నుక్రూగి పోవనేల !
వేడివేడి యిసుక పొరలు
పిపాస - వలువ గప్పనేల

ఆనందము కాదా నీ అంతర్హృది
సీ ప్రతియడుగున పథ విపంచి
వేదనా మధుమయ తంత్రుల
మీటి మ్రోయదా ఝుమ్ముని

—□—

ప్రీతి కడిగి వచ్చినావు
నీకింత లేసి పేముడి
నేచువినా నీ పేమకు
తావెట లోకేశ్వరా !

నీ యనంత వైభవ రాశికి
ననుభాగస్థుని జేసినావు
అఖండలీలలు జూపెడు
నా హృదయలో నీ ఆనందము

నా జీవన యవనికపై
నానాశ్రేణులు గీయును
నీకోర్కెల కుంచియ
నాహృది కర్షించుట కేనా
నిను నీ వలంకరించుకొంట
అందపు బరిజెగ

సమావిష్టమైన దాకతాన
నా స్నేహము నీ స్నేహనలాన
ఇటు ఈకలయికలోనే
దర్శించితినిను విశ్వదేవ !
ప్రీతికడిగి వచ్చినావు
నీకింత లేసి పేముడి

కాంతీ! నా అనుంగుకాంతీ!
 విశ్వ విప్రుమర చిదకాంతీ!
 నయనాలింగన తాలిని కాంతీ!
 హృదయాంతర నుధువర్షిణి కాంతీ!
 హే! ప్రియ! నా జీవన కేంద్ర బిందుపై
 నర్తించు చున్నదీ సుఖిద కాంతి
 నా ప్రణయ విపంచిని
 యుమ్మనిపించుచున్నదీ కాంతి
 మేల్కొన్నది తత్కాంతికి నింగి
 తత్కాంత్యేరిత మీషవనవీచి
 తత్కాంతికి నవ్వెను పృథుమేదిని
 కాంతి అలలలో మిణుగురు వీణను
 కాంతిజ్వాలల కసుమించెను
 కుంద కమల మల్లీ వల్లులు
 మొయిలులపై బడికాంత్యంకురాలు
 మెఱయును బంగరు పుష్పాదులై
 శత సహస్ర మణి ద్యుమణుల
 పెద జల్లెను కాంతి నభము
 ఆకునాకు నందనంత సుఖిద్యుతి
 స్వర్ణాపగ ముంచెను కూలదవ్వయి
 ఒరసెను ఆనందపు టురవడి

గీత

ఆ నిఖిలానంద స్వర ఫణితులు
లయించుగాక నా చిరమగీతి

ఆ ఆనందము, మహాదానందము
భూమికొలల తృణగుల్మదుల
పెల్లుబుక కేయు ఆనందము
మృతి జీవనములు సకియల నిర్వృత
చేయిపట్టి అనందమిది ఆనందము
నాట్టహాసముగి యుండులెత్తి
భూపినూచి ప్రోచు ఆనందము
విషాద ఘర్లనంకేసుమా గండస్థలి
అమృతాల్చి శాంతిలైడు ఆనందము
నిజస్వరస్వము భూభుల వెదజల్లియు
నిట్టూర్చని ఆనందము

ఆ నిఖిలానంద స్వర ఫణితులు
లయించుగాక నా చిరమగీతి

—□—

అ ఆకుల నర్తించెడు కాంతులు
ఆకసాన తిరుగాడెడు మబ్బులు
నా మూర్ధము చల్ల బరచి
వేకువ కాగావీచెడి గాలులు
నీ ప్రేమదప్ప వేటుగాదు
నే నెఱుగుదు ప్రాణసఖా !

ఉషారశ్మి తొలివేకువ
పొంగించెను నాచూపును
నా హృదికై ఇది నీ సందేశము
నాకభి ముఖమై నీ ముఖ మమరెను
నీ కన్నులు నా కన్నుల చిక్కెను
నా హృది నీ యడుగుల చుంబించెను

అనంత ప్రపంచాల
 అగాధ సాగర తీరాల
 ఆడుకోను వచ్చినారు
 అబ్బాయి లెంద రెందరో
 నీటి కుళాయిలా పై ననింగి
 ఉరకలెత్తుతూ కడలి కింద
 రేవుమీద ఆటపాట
 లాడుతూ పిల్ల గాండ్రు
 అనంత ప్రపంచాల
 అగాధ సాగర తీరాల
 అబ్బాయి లెంద రెందరో

 వర్షి యిసుక కుప్పలిండ్లు
 చేసినారు గవ్వల్లో
 ఆడినారు చాల సేపు
 ఎండుటాకు నావలల్లి
 వదలినారు సాగరాన
 అనంత ప్రపంచాల
 అగాధ సాగరతీరాల
 అబ్బాయి లిలా ఆడినారు

ఈతరాదు లోతు నీటిలో
 జాలమేసి లాగ లేరు
 పెద్ద పెద్ద యీతగాళ్ళు, ము
 త్యాలు కోరి ముచుగుతారు
 గొప్ప గొప్ప బేరగాళ్ళు, వ్యా
 పార నావలెక్కి సాగుతారు

నత్తగుల్ల లేరి విళ్ళు
 గులకరాళ్ళు గవ్వలతో
 ఏమేమో ఆడుతారు
 దాగియున్న రత్నాలకొండ
 ద్రచ్చితీయ తెలియదాయె
 ఈతరాదు లోతు నీటిలో
 జాలమేసి లాగ లేరు

పరిహసించి కడలిత్రుళ్ళి
 పడియెనంత పసుపుకాంతి
 అలమిక్కినియె నీటిమీద
 మృతిఁగెనాయిత తరంగాల
 మ్రోత తల్లి జోలపాట

నోరు లేని పిల్లగాండు.
కడలికూడ ఆటబొమ్మ.

పసుపురంగు కాంతివెల్లి
పరుస్తుంది మరల మరల
తరంగాలు పిల్చి పిల్చి, కొ
త్తాట లెన్నో నేర్పుతాయి
అనంత ప్రపంచాల
అగాధ సాగర తీరాల
పిల్లలాడుకోను మూగినారు

తుపాను చేగి సుడులు తిరుగ
దవ్వలేగి పెద్దనావ, తు
త్తునియలయ్యె సాగరాన
తెక్క విప్పి మృత్యుపక్షి.
తిరుగుతుంది జలధిమీద
పిల్లలాట చెరగలేదు

అనంత ప్రపంచాల
అగాధ సాగర తీరాల
తిరునాలవోలె మూగినారు
రకరకాల పిల్లలు

—□—

పసిపాపకు కన్నుమీద
ఎలావచ్చె చిటు నిద్దుర
తెలుసా మీ కెవరికైన!

అడవిలోన కొండకోస
ఉన్నదచట అచ్చరకన్నెల
అందమైన వో దేశం
మిణుగురు పుర్వుల తెక్కల
మల్పులోన కదులును కాంతులు
మొగ్గలు రెండున్నవి అట
మోహనాతి మోహనముగ
అచ్చట నుండి నిద్దుర
పసి తెప్పల దాకను
వస్తుంది.

పసిపాపకు నిద్దురలో
పెదవిమీదకు ఎలావచ్చె
చిన్న నగవు!

విదియనాటి చందమామ
 తొలికిరణం చులివెచ్చగ
 ఒరసెనంట శారదమేఘపు
 టంచున శిశిరోషస్సున.
 తొలిసారిగ నది స్వప్నంబో
 తురగలించి పెదవిమీద
 చిలికించెను చిన్నినగవు
 ఈ కోమల లావణ్యం
 ఎలా వచ్చె శిశువుమేన?

నవచూపనగా శిశువు జనని
 తొలుకాడిన దొకరోజున
 అప్పటి హృదయం తొలిప్రేమన
 ముద్దకట్టి తేనె కురిసె
 ఆ ప్రేమవాక దాగిదాగి
 శిశువుమేన వెల్లివిరిసె.

ఓ నయ గారపుంబుడుత ! ఓ ససిపాపడ ! నీకునాటకై
నేనపు డందపుంబామ లనేకము దెచ్చితి జూడు మప్పుడే
నేను గ్రహించితిన్ మొయిలు నీడలలో పలురంగులేలకో
వానల సోనలం భారలు వాకలలో మొయివంపు లేలకో

నేను గ్రహించితిన్ భామలు

నీకయి తెచ్చిననాడె కుట్టడా !

చల్లని పాటపాడి మనసార నినుంగదలించి శింజినుల్
ఘల్లుమనంగ జేతు సరిగా నపుడే గ్రహించితిన్ విరుల్
పల్లవముల్ కలధ్వనులు పల్కుట, సంధములోని వీచులల్
బిల్లిగ రేగి యాపుడమిపిల్లకు వీచుట తన్నుంచుండుటల్

చల్లని పాట నీకు మన

సారగ పాడిననాడె కాంచితిన్ !

చిన్ని జలేబిచుట్ట నటచేతుల బెట్టిన నీవు నాసపై
కొన్నవిధాన జుట్టితివి కుట్టడ ! తెల్లము చాలు చాలులే
యన్న ! అదేగదా ! పువ్వులయందపు గిన్నెల తేనెకాన్క యా
పన్నిదమే కడుంబసిమి పండుల తీపి రసాయనంబయెన్

చిన్ని జలేబిచుట్ట నట

చేతుల బెట్టిననాడు కాంచితిన్

చెక్కిలిమీద ముద్దునిడి చిన్నగవున్ జలకించిసీకు, పే
 రక్కజ మొండుమన్ క్షణమహా! సుఖమయ్యదియేయుషస్సునం
 జక్కగచాటి వెల్లుల రచించెడి నా విభవంబు గాదె కై
 చెక్కిన చైతమాన వనపీఠుల తెమ్మరయై స్పృశించెడిన్
     చెక్కిలిమీద ముద్దునిడ
     జేర్చిననా డిది యేనరింగితిన్

—□—

నే నెఱుగని నా మిత్రుల
 కెఱుక పరచినావు నన్ను
 నావిగాని పెరిగీముల
 నన్నుప వేళింప జేసినావు
 దూరము దగ్గరగా ఒరుడే
 నావాడుగి అయినాడు నీకతాన

నే మసలిన యింటికి
 నే దూరము అవుతున్న వేళ
 నాకెంతో హృదయ బాధ
 నవ్యతలో ప్రాచీనము
 దాగియుంట, అందు నీ
 వలరియుంట, నే
 మఱచితి—నిజమును

ఈ లోకములోనో
 ఈ లోకము ఆవలనో
 జన్మమరణ నౌకలపై
 ననుచేర్చువు చిరబంధూ !

ఆనందపు బంధనాల
 ముడి వెట్టుదువా
 పెరివారిని నాహృదయో
 నాజీవన సహవాసీ ?

నిన్నెఱిగినవారికి, ఈ
 జగమున పెరివారెవరు ?
 స్వాగత మతనికి వీధివీధి
 భిన్నత్వపు బహుక్రీడలలో
 ఏకత్వపు స్పర్శసుఖము
 నాకుండు నటుల జేయుము
 ఇవియె నా యభ్యర్థన

—□—

౬౪

నిర్జన తటినీ తటమున నిలిచి పచ్చి
కల నడుమ సేనడిగినాను “కమలనేత్రి !
ఎటకు పోదువు పయ్యెదనిట్లు చాటు
జేసి దివ్యేకు నా యిల్లు చీకటి నిల
య మతి శూన్యమునై యుండె నందువెలుగ
జేతు నాకిమ్ము”

అననామె చీకటి కను
లెత్తిపలికె “నీ దివ్యేను విడతు పశ్చిమాన
నినుడు గ్రుంకెడువేళల నీ నదీమ
తల్లి ప్రఖరధారల”

విస్తృత తృణశాటి
నిల్చి యొక్కడ జూచితి నేను తెప్ప
వేయక మకమకమని యా పిన్నదివ్య
కొట్టుకొనిపోయె వ్యర్థదిక్కులములకు.

గుబురు చీకటులొరయ వాక్కును పెకల్చి
ఎట్టకేలకు నంటి “మత్తేభయాన!
నీదుగృహమున వెల్లెను నిఖిలదీప్తు
లెటకుబోదువు పయ్యెదనిట్లు చాటు

జేసిదివ్వెగు నా యిల్లు చీకటి నిల
యమతి శూన్యమునై యుండె నందు వెలుగ
జేతు నాకిమ్ము”

అననామె చీకటి కను

లెత్తి శంకతో మరల పైకెత్తిమోము
అనెను “గగనాన నీదీప మర్పణస్తుజేతు”
నే జూచినాను నిర్జీవదీప
మరుగుచుండెను విచిత్రవిధి వ్యర్థముగను

అర్ధరాత్రాన నమవన, అంధకార
నిబిడమైయుండ నడిగితి “నీలనేత్రి!
ఎడదలో నిడికొని దివ్వె నెవరివెదుకు
చింత బోదువు నాయిల్లు చీకటి నిల
యమతి శూన్యమునై యుండె నందు వెలుగ
జేతు నాకిమ్ము”

అన నామె చీకటి కను

లెత్తి క్షణమాగి ననుజూచి యెలుగుపడగ
పలికె “నీదివ్వెనితర నీపాలగలుపబోవు చుంటిని”
అటవాని పొంత వెల్లు
దివ్వె వెల్ల బారుట చూచితి వికలముగ

—□—

ప్రబలుచున్న నా జీవన పాత్రనుండి
 ఏ రసాస్వాదనము సేయ వెంచినావు
 ఓ కపి ! నా కనీనికనుండి నీవు
 చూచుకొందువు నీదు కాణాచిస్మృతి
 వినుచు నుంటివి దేవ ! నావీనునుండి
 స్వీయశాశ్వత సుందర కేయశణితి

అల్లుకొంటిని నేను నీ యతులస్మృతి
 నుండి వాగ్విలాసమచట తునిగి తునిగి
 నీదు నానందమె స్రవించి నింపెగేయ
 సుఖము, ప్రేమభారమ్మున చొక్కినీకు
 నీవ నాకప్పనమగుట నీకు గల్గె
 నటులె నాలోన మధుర రసానుభూతి

-□-

సంధ్యారక్తిమలో వెలిగి నా అంత
 రాంతరాల, నివసించుచు అది
 ప్రభాత రోచిస్సుల నెప్పుడు
 తన మేలి ముసుగు విడనాడదు
 దాని నుపాయన మిస్తునీకు
 నాచరమగీతి సహకారంతో

నే చెప్పిన వినదది వినుపించుకోదు
 మొండిది, నాయెదలో దావిదాన్ని
 దేశ దేశాంతరాలు విహరించితి
 నాజీవన ప్రహేళిక
 కేంద్ర బిందువై అలరారిన దది.

నా ఆలోచన, కర్మ, నిద్రాస్వప్నాలు
 పాలించినదది ఒంటరియై
 నిలిచినది, వేలప్రజలు నా తలుపుదట్టి,
 పృచ్ఛ చేసిచేసి వేసారినారు
 లేరీ విశ్వమందు ఎచ్చటనూ
 దానిని దర్శించినవారు
 నీ పరిచితికై అది వొంటరిగా
 రేబవళ్ళు ప్రతీక్షిస్తున్నాయి.

నీవు నీలాంబరమ వీవు నీడమీవు
నిఖిల సౌందర్యమూర్తివి, నీ కులాయ
మందు నీ ప్రేమ వలన నీ యాత్మ వివిధ
వర్ణ శబ్ద గంధముల చిక్కువడియె, నిచట
దక్షిణకరాన దాల్చి సౌందర్యకుసుమ
హారభరిత సౌవేర్ణ భృంగార మదిగొ
వచ్చుచున్నది స్మితసుప్రభాత మదిగొ!
అవని శిరమున గైసేయ

అదియె - అట

ప్రశాంతి - పశ్చిమజలరాశి శాంతిజలము
నింపుక విపథముల పయనించి వచ్చు
చున్నయది సంధ్య, నిర్జనశూన్య నీర
సోషరములకు కాని

ఆ యూర్ధ్వ నభము

ఆత్మ సుఖవిహారమున కనంత వక్ష
ముచ్చస్వసించి పటచుకొని యున్నదచట—
అచట నిర్మల ధవళ శీతాంశుకిరణ
ధారలేపొంగు నిత్య ముదాత్తకాంతి
కాలవాలమది, అచట రేలుపవల
రాకలే లేవు రూపవర్ణముల రుచులు ,
లేవు, లేవట వాఙ్మయలీల కూడ

నీ రవికిరణం పురివిప్పుక
 నిలుచున్నది నా ద్వారముకడ
 మెల్లమెల్లగ భువిమీదకుదిగి
 నా ఊర్పులతో సాశ్రునయన
 రేఖలతో గీతులతో
 అల్లిన నా జలధరాలు
 నీ చరణాంగుళికడ జేర్చనేమో
 నీ రవికిరణం పురివిప్పుక
 నిలుచున్నది నా ద్వారము కడ

చుక్కలు నిండారిన నీరొమ్మన
 నిడుకొంటివి నిష్కలంక ! సప్రీతిగ
 పెనుమబ్బుల నల్లని దువ్వలువను
 పలుముడుతలు నానారూపులు
 ఊణఊణము మారుచున్న
 రంగునీళ్ళు మెరిపించుచు

ఈ జలధరాలు, ప్రతను సూక్ష్మ
 చంచలాలు, స్నేహదుగ్ధ మంఘరాలు
 నీహృది కాణాచులు
 నీ ధవళోజ్వల చిరకాంతిని
 కతాన కప్పెడు తన
 అరుణామయ ఛాయాంచలాన
 నీ కరవికిరణం పురివిష్పక
 నిలుచున్నది నా ద్వారముకడ

—□—

నాజీవన దుర్గమ ధారలు
నరనరాన రేబవళ్ళు ప్రాకెను
అవియే యీ విశ్వాసుల
నుప్పొంగెను ద్రుతగతి ధనులై
తాలస్వర సంగీత ధనులై

ఆ జీవనమే ఉద్భిత్తృణ
రోమములై ధూళుల పులకించెను
తరు తరువున పూజొంపపుటలలై
విప్పారెను హసియించెను

ఆ జీవనమే జీవన మృత్యుగ్ర
భయద వార్ధ్యంతరాన
జలగర్తములై జృంభించెను
నా అంగ ప్రత్యంగము లా
జీవన బాహ్యలింగన స్పృష్టములై
నా కునికి నిచ్చె గౌరవ మిచ్చెను.

నే నా జీవన స్పందన
మద గర్విష్ఠిని, నా అస్పృహకుల
నర్తించు చున్న దిష్టకు
ఈ నిముసాన గూడ

ఈ ఆనందోద్దామ ధావనలో
 ఈ ప్రచండోగ్ర సంగీత ధ్వానంలో
 హర్షించుట, సుడులు తిరిగి
 నుసియై పోవుట నీ కళక్యమా!
 వడిదుడుకుగ, అవిగో! ఆ వస్తులు
 త్రోసుక పోతున్నవి మున్నందుకు
 ఆగవు వెన్నదిరిగి చూడవు
 చేయూడదు ఏ శక్తి వాని నాప
 త్రోసుక పోతున్నవి మున్నందుకు
 ఆ ప్రచండోగ్ర శ్వన్యాహూతములై
 అరుదెంచును ఆఱు ఋతులు
 మరల మరల నర్తించుచు పోవును
 వాసన, పుష్పాడి, రంగులు, ఈలలు
 సెలయేల్చే, జలపాతములై
 గలగల మని పడుచున్నవి
 ఆ ఆనందోత్కట వాహినిలో
 ఉత్పలించి వీలి తూలి
 ఊణఊణము మ్రందిపోవు
 ఆ ఆనందోత్కట వాహినిలో
 గలగల మని పడుచున్నవి
 సెలయేల్చే, జలపాతములై

నీ నా దాగుడుమూతలలో
యుగయుగాలు కడచన్నవి

నా మహిమను వెంచి వెంచి
ప్రసరింపజేసు నాల్గుదిశల
నీడద్దుదు నీ కాంతులపై
అదియే గద! నీమాయ

నిను నీవే విభజించుక
పేరిడు చుందువు విడివిడిగా
నీ స్వయం విభక్త ఖండరూపమే
నా దేహము—నేనూ

నీ ప్రఖరగీత సంగీతమే
అకాశపు టంచుల ప్రతిసాక్షములో
పలురకాల నవ్వుల, భీత్యాశల
నానారూపుల ప్రతిస్వనించెడు

తరగలు చేకళించి మాసిపోవు
కలలును మొలకరించి కరగిపోవు
నీ జయపరాజయాల నీడనునేనే

ఈ విశ్వకళారంగమునో
 నీ వుంచినావు సన్నని యువనిక
 రే బవళ్ళు అలయక గీసెను
 అది ఎన్నో రేఖల కలయక

దానివెనుక సింహపీఠి
 వంకటింకర గీటుల
 లేదొక తిన్నని ఋజురేఖయు
 అది నిగూఢ రహస్యపుటల్లిక

నీ నా ప్రదర్శనచ్చవులతో
 నిండెను ఈ పృథుమేదిని
 నీ నాస్వర పల్లవితో
 నిస్వనించె స్వర్లోకము

నీ నా దాగుడు మూతల
 యుగయుగాల కడ చన్నవి

నా అంతరాన అధిష్ఠించి
నిజ నిగూఢ రహస్యస్పర్శల
నను మేల్కొల్పు నాతడాతడే
ఈ కన్నులపై ఇంద్రజాలమిడి
నా హృదయవీణపై సానందముగా
సుఖదుఃఖపు భిన్నస్వరాల
మీటుకొను నాతడాతడే

స్వర్ణ రేఖ నీలహరిత
కాంతులతో నీ మాయాజాలిక
నల్లి తదావరణ నుండి
నిజ పాదాంగుళి వెలికిదీసి
నను సమ్మోహితుజేయు
నాత డాతడే

రేఖమాపు లెన్నో గడచెను
శత సహస్ర యుగాలు చనె
భిన్న భిన్న నామరూపముల
విభిన్నా నేక సుఖ దుఃఖోర్ముల
నా హృదయ కళిని
పరివిష్టవింప జేయు నాతడాతడే

ముక్తి లేదు నాకు ప్రభు! విరక్తిలోన
నిర్మలానందపు సహస్ర నిగళ చయము
లోననే స్ఫురించునది నాదు హృష్టపాత్ర
మందతి కషాయవాసిత మతిసురమ్య
వర్ణ సమ్మిశ్రితమునైన భన్యమదిర
నొలికిపోవ నింపుదువు నీ

జ్వలిత కాంతి

కళికనుండియే నేనసంఖ్యాక దీప
మాలల వెలిగించుకొని నీ మందిరస్థ
వేదికపయి నుంచిత పలువిధములైన
యింద్రియము లివి ఏమైన వీనిద్వార
బంధముల నేను మూయును గంధ శబ్ద
రూప రస సుఖమె నను నుజ్జూత లూచు
నీ చిదానందమున

నాదు నిఖిల చపల

సంశయములును, భ్రమలును స్రస్తమగును
నీ ఘనానంద వహ్నిలోనే మదీయ
లాలసయు పండు ప్రేమఫలమ్ము పోల్కి

—□—

ప్రొద్దుగుంకె నిన రశ్మిలు
అరుణములై జాతె నిరుల
జలభాండము నింపనేటి
సికతలపై కాల్కానితి

చిఱు తెపకల చెలరేగిన, తె
మొరరొద నన్నిరుల దరికి
జీరి పిలుచు చున్నదొ యన
నై రాశ్యపు టలల కుదుపు
కయ్యలపై బడి యుస్సురనగ
జలభాండము నింపనేటి
సికతలపై కాల్కానితి
తెరువరియే కనరానిబాట
నే నొంటరిగా—

లోలోపల కలగె మనసు
ఇలుజేరుదునో మఱి
ఏమగుదునొ
ఏ పెఱమానిసితో చెలిమగునో
ప్రొద్దుగుంకె నిన రశ్మిలు
అరుణములై జాతె నిరుల

ఎవరోహో ! పర దేశస్థుడు
 ఆపడవమీద ఏటినడుము
 మురళివంచి మోవి చివర
 నను పిలిచిన యటు లూదుకొనుచు
 ప్రౌద్ధగుంక నివరశ్ములు
 అరుణములై జాటువేళ

—□—

మాకు నీ దేశములకు పరమార్థములుగ
 నీ విడిచిన బహుశక్తులు మా నిఖిలకాంక్షి.
 తముల నీడేర్చి మరల నీ దరికి జేసు
 నక్షయముగ, ద్రుతపద విన్యాస సుభగ
 లీ నదీమతల్లులు నిర్వహించి స్వీయ
 విధుల నేకములు పొలాల వెల్లివిరిసి
 పల్లియల దన్ని తుదకు నీ పాదధూళి
 కడుగ తమకానవచ్చు

సుగంధ భరిత

కుసుమచయము పుష్పాడి జడిగురిసికొదమ
 గాడ్పులం చూగియు, నిజ నిష్కామసేవ
 నీ యడుగు దమ్ములర్చింప దివునుస్వామి!
 నీ యలఘుసేవనల దరిద్రీకృతమ్ము
 కాదు, కాదు ప్రభు! జగత్యఖండధనము
 కవి వతంసుని పదముల కెవరువారు
 నిజ నిజేచ్ఛల నర్థముల్ దీతురైన
 వాని తుది సంగ్రహీత తాత్పర్యమివె.

- □ -

నిలుతునా సీమోల నిఖిల జీవననాథ !
 ప్రణతు లర్పించుచు ప్రతిదినమ్ము
 నీ మహాభ్రముక్తింద నిస్తబ్ధముగనిల్చి
 కైమోడ్తు నా సముఖాన స్వామి !
 తుముల సంఘర్ష నిస్తుల కార్యభార కో
 లాహలాన శ్రమ చలాయమాన
 యోధ్యవిశ్వాస నీ యుర్విప్రజలగూడి
 నిలుతునా సీమోల నిర్వికార !

ఓ యనంత ! ఓ తేజోడ ! ఓ చిదాత్మ
 నిర్వహించి సకలము నా సర్వవిధులు
 నిర్మలముగ నీరవముగ నిభృతహృదయ
 గాత్రుడనయి నిలుతున క్రేగంట దేవ !

—□—

నాకు ప్రభువవు నీవని తలచి నీకు
 దూరముగ నిలుచుంటి విస్తారగుణుడ !
 నిన్ను నాత్మీయునిగ సుంత తెలిసికొనగ
 లేకపోవుట గద ! యింత లేసిమార
 మందుచుంటి, భావించితి ననుగుపితరు
 పోల్కినద్దాన ప్రణమింతు పూర్ణభక్తి
 స్నేహితునివోలె మాత్రము చేర లేను

నీవు క్రిందకుదిగి నన్ను నీ స్వకీయ
 జనునిగా జూచుకొంటివి ఛలములేమి
 కాని నినునేను స్నేహ హస్తాననూది
 హృదయమున హత్తుకొనగ లేదింపుగూర్చు
 నా సహోదరు లందఱు నాకుగూర్చు
 సోదరుండ వుపేక్షించుచుందు వారి

నా ధనము వారికీయను నా సమస్త
 మప్పనము జేసియుంట నీ యంధ్రులుగళి
 ఎపుడు నీచెంత నేయుంట నితరజనుల
 హర్షశోకాలనుండ నేనభిలషింప
 జీవనమును విసర్జనసేయ సాధ్య
 స మగు గాన జీవనపు నిర్ఘరులమునుగ

సృష్టి నవమోహనముగ రచింపబడిన
తొలి విభావరిలోన మేదుర నభోంత
రాశమున చుక్కలుండె ప్రవాళమాల
వోలె, సురలును చేసి పేరోలగమ్ము
వీణవై పాడుకొనినారు “విత సుషమ
యనుచు పరిపూర్ణమనుచు నత్యంత శుద్ధ
సాత్వికానంద మనుచు ప్రశాంత మనుచు”

అంత చెలరేగె కలవరమాన భాన
చూడు డల్లది! ఆ కాంతి సూత్రమందు
జాణిగిపోయినయటు దోచుమణియొక్కర్తు
రిక్తమదిగో ! కనపడుట లేదో యంచు
అఱచినాడొక్కరుడు వీణీయ నవతంత్రు
లొక్కట పెరిల్లుమనియె నత్యుగ్రసాధ్వ
సమలమికోనియె పాటలు సద్దుమణగె

నింగి మార్మోగె ఖేళ్యున నిజము నిజము
జాటిపోయిన యా తార చరమ శోభ
చదలులో మిన్న సృష్టికే తుది మెఱుంగు

నాటినుండి తదవ్వేషణమున నింగి
 నేలయేకమై పోయె కేమూల విన్న
 నొక్కటేధ్వని యకట! ఆ చుక్క లేని
 సృష్టి సృష్టియ! దాని విచ్చిత్తిన
 నొక మహత్తరానందము నోడిపోయె
 జగతి, నిండురాత్రుల జగాడిగిమెలుంగు

చిలుకుతారలు మాత్రము పలుకుచుండు
 పెదవి నిండుగనవ్వి “ఆ కేర్మిచుక్క
 కొఱకు వెదకుట వ్యర్థము కొఱతలేదు.
 సృష్టియంతయు పూర్ణము శ్రీ శుభమ్మ”

-□-

ఈ జీవన నిశ్వాసల కడ చివరివఱకు
 నీ దర్శన భాగ్యము కలుగదేని
 అహర్నిశము వెతఁజెందుదు
 తుణమైనను మఱచిపోను
 నిదురించుచు మేల్కొంచుచు
 అదేపనిగ నొగులు చుందు
 —‘నీదర్శన భాగ్యము కలుగలేదు’

ఈ విశ్వ విషణి నడువీధిన
 ధన సంద్రం వొడ్డొరుగుతున్న వేళ
 స్వర్ణముప్పికలతో నాదరి నీదుచు
 నాలో నే తలపోయుచుందు
 ‘నా పెన్నిధి నింతకు పొందలేదు’
 తుణమైనను మఱచిపోను
 నిదురించుచు మేల్కొంచుచు
 అదేపనిగ నొగులుచుందు
 —‘నా పెన్నిధి నింతకు పొందలేదు’

ఒడలు బడల శిథిలాంగకాలు
 దారికెలన గుడ్డ పఱచి
 కూర్చున్న వేళ దుమ్ముపఱచి
 'మారమార్గమది ముందున్నది'
 అనితలంచి బాధపడుదు
 ఊణమైనను మఱచిపోను
 నిదురించుచు మేల్కొంచు
 అదేపనిగ నొగులుచుందు

— 'మారమార్గమది ముందున్నది' —

అలికి మ్రుగ్గులిడి నాయింటికి
 నలునూలల తోరణాలుగట్టి
 హృద్యవాద్య సంరావంలో
 కడు మౌనముగా మూల్గుచుందు
 'పిలుపీయలేదు నీకింతకు' అని
 ఊణమైనను మఱచిపోను
 నిదురించుచు మేల్కొంచు
 అదేపనిగ నొగులు చుందు

— 'పిలుపీయలేదు నీకింతకు' —

— □ —

౮౦

ఓ నా తేజోమయ గభస్త్రి !
 శరద్ధునపు అవశిష్టశకంలం లా
 జీరాడుచుంటి వ్యర్థంగా
 నీకీరణం నాబిందుల సంస్పృశించి
 బాష్పీకరించి నీజ్యోతిర్లేఖల
 నన్నొక జ్యోతిగ చేయదేల ?

దినములపై దినములు లెక్కించుచు
 వెతల బ్రతుకు గడుపుచుంటి
 ఇది నీవిలాసమా, ఖేలనమా
 అయిన నన్ను నా అధమక్షుద్ర
 శూన్యతలో నానారంగులు నింపుము

బంగారువంపుల తళుకులద్ది, చపల
 వాయు మాగ్ధ్యంపై విసరుము
 అఖండాద్భుతాల ముంచెత్తుము
 ఈ క్రీడనుముగించ వేడ్కయైన
 చల్లని నిశి తమసున కరగించుము

అదికాదే వేకువ రేకుల వెల్లుల
 కొస చివరల నెటుపెక్కించుము
 శైత్యంలో శుచిశౌచ్యంలో
 సంతనమగుదు, కరగుదు

—□—

౮౧

వ్యర్థపుచ్చిన అతీత ఊణాల
దలచి మిగుల శోకించితి
నిజముగ వ్యర్థము కా లేదవి
నా బ్రతుకులోని ప్రతిక్షణము
నీ కనుసన్నల సురక్షితము

సకలవ స్త్వంతరస్థితుడవై
బీజమునం దంకురాలు
మొగ్గలలో పూగుత్తులు
పూవుల ఫలచయమ్ము
లీడి సృజియింతు వీవు

ఒడ లలయగ స్రుక్కి-సోలి
విశ్రాంతి శయ్యమీన పండి
తలపోసితి పనులన్ని ముగిసె
తెరవారగ కనువిచ్చితి, నా
వాటికలో చిందులాడె పూమొగ్గలు

- □ -

నిరవధిక కాలము గలదు నీ కరాన
 శక్తి చాలదేరికిని నా క్షణములెంచ
 రేలు బవలును శత సహస్రాలు గడచె
 యుగ యుగములు ప్రపుల్లించి యురలి నేల
 రాలి పోవుచున్నవి చిటు పూలమాడ్కి
 కాని నీ వలయపు ప్రభు ! కటు నిరీక్ష

అడవి పూవొక్కటి సృజించు నంతలోనె
 నీకు గడచు శతాబ్దముల్ నాకు నిరుప
 యోగముగ బుచ్చకడకు లేదొక్కనిముస
 మైన నద్దాన నొత్తిడియైన పనుల
 నుక్కి చిక్కయి పోయితి నొక్కలిప్త
 మేని ఆలస్యమును సైచుటెట్లు నా య
 మూల్య సమయముపైబడి ముందుముందు
 త్రోసికొనివచ్చి పోట్లాడి దొరకినంత
 తన్నుకొని పోవుచుండు స్పర్ధాభుజనుల
 నడుమ పంచుట లోననె గడచెవేళ
 కడ నిమేషము వఱకును బడదునీదు
 వేదిక యెదుట నొక్క నైవేద్యకణము

దివసమేగుచున్నదన మదీయహృదయ
 మమిత మారాటమును బొందునంత నీదు
 ద్వాః కవాటము పడునన్న వ్యగ్రభీతి
 పరుగు పరుగున వత్తు నాభాగ్యమేమొ
 ఏదినమ్మన నైనచు నీదుపూజ
 జాతిపోవదు పర్యాప్త సమయ ముండు

—❧—

జననీ ! నాశోక్తాశ్రుల, ము
 త్యాల మాలజేసి నీకిత్తును
 నీ చరణాలకు ఆతారలు
 జ్యోతిర్నూపురాల జేసి
 తొడిగెను, నా ముక్తాహారము
 నీ ఉరస్సుపై వ్రేలునుగా
 మణి కంఠాభరణముగా,

ఈ నిఖిల యశస్సంపద
 నీయది, నీ యధీనము
 నీయిచ్చచొప్పు నేమైనను
 చేయుము ఎవరేమన్నను
 ఈ శోక్తాశ్రులు మాత్రము
 అక్షరాల నావిగాన నీపదాల
 నొలకబోతు నద్దానికి
 నీవిత్తువు అకళంక కృప

ఈ వియోగ వ్యధాత్తియె యీ మహాజ
 గాన సర్వత్ర విరిసె నాకాశపథము
 నం దసంఖ్య రూపాల నుమ్యాలలూఁకె
 ఈ వియోగ దగ్ధ తపననే నభాన
 తారలు చికు చిక్కన నొకదానినొకటి
 మశానముగజూచుకొనుచుండుమబ్బుగములు
 శ్రావణమున గుభిల్లున చదలునంట
 ఆకులల్లనమ్రమోయు నా యతుల విరహ
 బాధయే నాల్గుదెసల వ్యాప్తమై మాన
 వీయగేహములం జొచ్చి ప్రేమ, కోర్కె
 సుఖము దుఃఖము నయి పరిస్ఫుర్తిగాంచె
 ఇదియె ననుబోలుకవిలోని హృదయర్పరము
 నుండి గీతులైపాటు వినూత్నఫక్కి

—□—

అ భట సముదాయముల అవ్యాహత బల
మెచట గలసెనోకద? స్వామి యిల్లువిడిచి
వచ్చిన తటి వారల ధనుర్బాణశక్తి
బాహుదార్ధ్య మేమయ్యనో వాడిపోయి
వివశవదనులై చనినాడు, వెండి ప్రభు గృ
హమునకు తరలివచ్చిరి అపుడు మరల
వారిశక్తి నెచట దాచినారో అస్త్ర
శస్త్రముల నెయ్యెడ నునిచి చనిరొకాని
వారిమోముల సీసారి భవ్య శాంతి
. తేజ మోలలాడుచునుండె దీప్తరుచుల

నీ సఖయట మృత్యుదేవ
నా ద్వారముకడ నిలిచె నేడు
అజ్ఞాత జలధి నీదియ్యాది
నీవార్తను తెచ్చినదా

నిశేధమిది కడు చీకటి
నా గుండియలో వెఱ్ఱిభయము
ఏమైనను నా గృహదీపికతో
తలుపు తెఱచి స్వాగతమందును
శిరమునొగ్గి ఆతిథ్యమిడుదు

నీ సఖ యది మృత్యుదేవి
నా ద్వారముకడ నిలిచెనేడు
కేలుమోడ్చి కన్నీరుల
అభిషేకించెద, అర్పించెద
హృదయమణులు తచ్చరణధూళి
వడివడిగా కురిపించెద

స్వాభిలాష నీడేర్చుకయే
తరలుగాని నా వేకువపై
తమచ్ఛాయగూడ గీసిపోవు

నా పేదఆత్మ ఒంటరిగా
 నా శూన్యాంగణాన నిలిచియుండు
 నీ చరమ సమాగ మాతృ-ంతన
 నీ సఖి యది మృత్యుదేవి
 నా ద్వారము కడనిలిచె నేడు

— □ —

వెడకిచూడ నిరాశగ వెళ్ళినాను
 నా గృహమున, కానియది కన్నడిగెలేదు
 ఇటుకు గృహమగుట నచట కేగువారు
 మగిడి కన్పించ రెవరును గగనమల్లు
 అతి విశాలము నీ గృహమలతనైన
 దాని వెదుకనే గద! నీదు ద్వాకవాట
 నీమవటుకు వచ్చితి నీ రుచిర సువర్ణ
 సాంధ్య శోణితాకాశ పేళల వితాన
 పటము కిందుగ నిల్చి పిపాసు దృగుల
 నిన్ను గాంచుచుంటిని స్వామి! నిత్యతా త
 తాన నిపుడు నిల్చితి నేదియైన నిచట
 లుప్తమై పోదు మౌపుకు గుప్తమగుట
 యన్న దేవుడ దేదియు నాన, వార్త
 మేదియైనను లోపించదే ప్రతప్త
 బాష్పపూరితానన దృశ్యఫలకమైన
 లుప్తమైపోదు నీదు కల్లోల జలధి
 నడుమ నా శూన్య జీవనమడుగుదాక
 ముంచుమాదేవ! లోతైన పూర్ణతా జ
 లాన ముంచియెత్తుము ప్రాగ్దినాన నెపుడో
 జాతిపోయిన కోమల స్పర్శసుఖము
 మగిడి పొందిన యానందమగును నాకు

తెగినది వీణతంత్రీ భవదీయ యశస్సునతి పాడనేర దె
 జ్జగ నినదేవు డసగిరి వ్రాలెను హారతి వేళతెల్పు గం
 ట గణగణల్ చెవింబడ వెడారిప్రయాణము చేయుచున్న పో
 ల్కి, శగవభేది వాయువులు కిమ్మనవెందుకు నిన్నుగూర్చి ఓ
 విగళిత భగ్నమందిర నివేళితదీన దరిద్రదేవుడా !

షగిలిన నీగృహాన చొరబాతెడి యామధు మాస వాయువుల్
 రగిలిన బాధతో వినగరాని నుడుల్ పినిపింపవచ్చె నీ
 దు గళమునం దలం కృతిగ దోగనయిష్టత జూపెనంట పూ
 లు, గతవిలాసముల్ గరగి రూపతెనొయి నివాసభగ్నుడా !

మునుపటి పాతయర్చకుని మోమున తీవ్ర విషాదరేఖలే
 కనుపడె, ప్రొద్దుగుంక నినకాంతుల పల్చని యెఱ్ఱవల్వ హె
 చ్చిన తిమిరాస జట్టకొని చిక్క-ని ధూళిల చిస్లుచుండ నా
 వెనుకటి పాతయర్చకుడు వెఱ్ఱిగ నాసయెడంద పచ్చెడిన్.

పదువిడి వచ్చివచ్చి పెనుపండువ లుత్సవముల్ విషణ్ణతన్
 జెరిగిన నిన్నుగాంచి సడిచేయక చెచ్చెర వెన్క-బోవు, శ
 ర్వరుల వశిష్టదీపముల వత్తులు వెల్గిన భాగ్య మబ్బకే
 శీరములు వాంచి పోయెడి విశీర్ణ వివిక్త నివాస జీర్ణుడా !

ప్రవరకళా విశారదులు ప్రాభవమొప్ప వినుత్న శిల్పముల్
 నవనవ శోభలన్ జిలికి నాణ్యముగా రచియింతురెన్నడో
 అవి విలయించి పోవు సమయాంబుధి ముగ్ధి పవిత్రరేఖలై
 ఆవసత శౌర్యమాప్రతిమ యట్టులెపూజలువోయి మూలెడున్

ఉచ్చైస్వరాన నిక నే పిలువను
 బహునైమ్మదిగా కడుచూనముగా
 నివేదించ నా ప్రభుని ఆజ్ఞ
 నా హృదయస్వని సన్ననిగీతుల
 మృదు కాకున్నతో వినిపించెద

ప్రజలరుగో! తిరునాలవోలె
 రాచ విషణి దినవెచ్చపు సంవడి
 క్రయవిక్రేతల తుములఘోష
 ఈ పని తొందరలో నడియెండన
 వేళగాని తఱి గాటపు టగ్గిన బడి
 నే నొక్కడ వచ్చితి విషణి విడిచి

నా ఉపవనాన పూలజల్లు
 విరియనిమ్ము మధ్యాహ్నమునందే
 తేనీగల రొద సేయనిమ్ము
 సదస ద్వివేక ద్వైధములో
 గడచిపోయె నా దీర్ఘవేళ

ఈ రిక్తజీవన తీరా సహచరు
 చేలకొ నా హృది కేలనూది
 లాగికొనగ జూచెను తన వైపుకు
 ఏ నిరర్థక కార్య మీయుకోర్కె
 నను పిల్చినాడు ఉవ్వెత్తుగ.

- ౧ -

మృత్యువు కీ తలుపు దట్టి
 పిలిచినపుడు నీ వేమిత్తువు !
 నా అతిథి స్రవాలనిల్పుచు
 నా జీవన పరిపూర్ణమృతము
 రిక్తవాణిగో ననుపదాని
 శరద్దినాల, వసంతరాత్రుల
 పెరతేనెలు, పూజల్లులు
 వ్యగ్రకార్య సంరంభంబో
 నే సాధించిన నిధులు, సేరులు
 అన్నియు నేనిత్తును నాతలుపు
 దట్టి మృత్యువు ననుపిలిచినపుడు

- □ -

ఓ నా జీవన పూర్ణబిందు, మృత్యూ!
 చెవిలో చెప్పదువేమిటి మెల్లగ
 లేబవళ్ళు తలవరినైతి నినుకాచితి
 నీకై సుఖదుఃఖము లోర్చితి

నేను, నాది, నేనాసిరిచితి నెద్దానిని
 తత్సర్వము, నా ప్రేమవిత్త సర్వస్వము
 నీకై ప్రహించెడు, నీ
 రహస్సుప్త పథములబడి
 నీకన్నల తుది విక్షేపణతో
 నే నొక్కుమ్మడి నీవాడనగుదు

నునువేళుల బొదివిన దీ పూలమాల
 వరునకు గై సేయుటయే తడవిక
 పరిణయమై వేడుకచన
 వధువేగును నిజగృహమువీడి
 ఏకాంత శూన్యరాత్రియిరుల
 పతిని గలియ ఏకాకినిగా

నామది కెందుకొ అనిపించెను
 తిరిగి చూడనిక ఈ జగతిని అని
 నే వెడలు సమయ మయ్యెను అని
 నా కన్నులపై తుది యవనిక నిడి
 మెల మెల్లగ చను నా జీవనమని
 నామది కెందుకొ అనిపించెను

తొంటివలెనె వేకువ కాగా
 ఇనుడు పొడుచు చుండునా!
 ప్రొద్దు గుంకి చీకటిపడగా
 నక్షత్రపథము వెల్లునా!
 నే నేగిన తరువాత కూడ
 జలధివోలె కాలతటిని
 సుఖదుఃఖోర్ముల చిమ్ముకొనున!

ఈ క్షణాల తుది అంచున
 దృష్టినిలిపి చూచినపుడు
 మది కెందుకొ అనిపించును
 ఈ నశ్వర కటుకాల పరిధి
 లొక టొక్కటి తునుగును అని
 మృతి వెల్లున కనుపట్టెడు
 ఆవలి తీరము చిరమని

కటికి నేల మురికి బ్రతుకు
 లేదని అట దుష్ప్రభువు అని
 నామది కేందుకొ అనిపించును
 తిరిగి చూడనిక ఈ జగతిని అని

కొఱగాములు ఈ వస్తులు
 కోరినవే నా కొనగూడినవే
 ఆ స్థిరవస్తువుకై అభిసరింతు
 అవమానించితి నెద్దానిని
 తెలియక అపహసించి తెద్దానిని
 నామది కేందుకొ అనిపించును
 తిరిగి చూడనిక నీ జగతిని అని

*****

వీడ్కోల్పుడు నన్నిక తమ్ములార !
 నే వెళ్ళిలు సమయమయ్యె ప్రణతి మీకు
 సాగుచుంటి, సెలవు సెలవు,
 ఇదిగో ! నా గృహద్వారము చెవి
 వాడుకొనుడు హక్కు-మీది

మీమీ తుది మధురోక్తులు
 వినిపింపుడు చాలు నాకు
 ఎన్నో యేడులు ఇరుగు పొరుగు
 వారల మిక వలసుపడదు
 నే నిచ్చినదే కొంచెము
 పుచ్చుకొంటి నత్యధికము

చీకటి సోణపు యిసులనడుమ
 వెలిగి వెలిగి నాదీపిక యిపు
 డాటిపోయె పొడిచెప్పాద్దు
 పిలువందిన దిక సాగుచుంటి
 వీడ్కోల్పుడు నన్నిక తమ్ములార !

౯౪

ఓ నా ప్రేయమిత్రులార !
మహాప్రస్థానవేళ నన్ను
శుభకాంక్షల వీడ్కొల్పుడు
అరుణారుణ లేఖలతో
వెల్లివిరిసె తొలివేళువ
సుఖప్రదము ముందు బాట

దారిపొడుగునే పాథేయము
ఎటుల బోదువం చడుగకండి
శూన్యపాణి నైసనేమి ! నాహృది
నిండెను నరవాంఛల బరువుగ
నాకీ యాత్రోచిత వేషమేల ?
కై సేసికొంటి ప్రణయమాల
అడుగడుగున సంకలాలు
అయిన భయమొకింత లేదు

నాయాత్ర ముగిసిపోవునంత
సాంధ్య తార వెలుగునంట
సాంధ్యకాల మధురస్వనాల
స్వామి గృహము మ్రోగునంట
ఓ నా ప్రేయమిత్రులార !
మహాప్రస్థానవేళ, నన్ను
శుభకాంక్షల వీడ్కొల్పుడు

—□—

౯౫

చిఱుగ తనాన జీవన దేహాల్పై
కాయానిన తొలిరోజున ఎఱుగను
తుది తీణము ఒకటున్నదియని

అర్థరాత్రి అడవియొగ్గ విరిసినటుల
నను వికసింపజేసె నేదొశక్తి
ఈ రహస్య ఖేలనలో
వేకువ కాగా వెలుతురులో
అనుపించెను నేనిట కాను పరాయిని

నామరూప రహితమా అచింత్య
శక్తియే నన్నొడికిదీసె తల్లి పేర
మృత్యువేళకూడ ఆ అనంతశక్తి
వ్యక్తమగును చిరపరిచితివలె
బ్రతుకన నాకొక సుఖవిపంచి
మృతియును కాకూడదు జీర్ణ కుంచి

కుడి కుచమునుండి యెడమకు
మల్పుచున్న తల్లినిగని పిల్లడు
ఏడ్చును వెనువెంటనె ఊటడిల్లు

- □ -

అత్యద్భుత మిట నేకన్నది ప్రతిదీ
 అని నా తుది వాక్కున జెప్పికొందు
 సుప్రకాశ జలధి వీచికపై
 పద్మపుటమలోని తేనె పెరను
 కడువెచ్చగ జుట్టుకొంటి
 మహద్భగ్య శాలినైతి
 అత్యద్భుత మిట నేకన్నది ప్రతిదీ
 అని నా తుది వాక్కున జెప్పికొందు

నానా రూపాశ్రిత
 మీ క్రిడా వేదిక
 నిర్వహించినాను నా భూమిక
 రూపరహితు దర్శించితి
 అత్యద్భుత మిట నేకన్నది ప్రతిదీ
 అని నా తుదివాక్కున జెప్పికొందు

స్వర్ణాతీతుని స్వర్ణలోన
 నఖిశిఖమ్ము పులకించితి
 ఇదియే తుది యగుచో
 అగునుగాక నా కిక
 అత్యద్భుత మిట నే కన్నది ప్రతిదీ
 అని నా తుదివాక్కున జెప్పికొందు

నీ సహవాసికై మురిసి నీకరి తాడితి పెద్దప్రొద్దు, నే
 నేసమయాననైన నినునెవ్వర పించని పృచ్ఛజేసి నా
 నా! సకలాత్మ! నాకు గలవా ! యనుమానము భీతిగాని యే
 దో సమతాప్రవృత్తి ననుచోయగ నాడితి స్వేచ్ఛస్వేచ్ఛమై

నెచ్చెలివోలె నాయచుగు నేస్తముపోల్కి ప్రభాతవేళ కా
 వచ్చిన నిద్రలేపి సమభావన ప్రొద్దుల నాటపాటలన్
 బుచ్చగ నన్ను దీసికొని పోయెడు వాసమయాన రెల్లుపూ
 బచ్చిక నీవు ముగ్ధముగపాడిన పాటల కింత యర్థమున్.

తెలిసికొనంగ జాలితె, ధ్వనించగరాని స్వరాల నేమియో
 తెలియదు గొణ్ణినాను కడుతీయసుఖాన మునింగినాను, క
 న్నుల కొకవింత దృశ్యమెనొ తోచెను నీమహనీయక్రీడయం
 చల నపుడప్పుడే కరగుచుండిన వేళవిచిత్రమీచరా

చరసకలోర్వి సుంత సడిచప్పుడులేని యనంత తారకల్
 స్థితర విత్తమై నిజవశీకృతమై చెలువొంద వాని నీ
 చరణములందుజేర్చి అతిశాయి విన్నప పిశాల నేత్రయై
 కరములుమోడ్చి నీదు సముఖమ్మున నిల్చెను స్తబ్ధచిత్తతన్

నీ విజయాంక చిహ్నముగ నేకయిసేతు పరాజయాల మా
లావలయమ్ము నాకు జయలాభము బొంద నశక్యమెద్ది యో
భావన పెల్లుగా మదిని భ్రాంత మొనర్చు పెత్తిల్లుమంచు నా
జీవన బంధముల్ దెగి హరించునటంచు మదీయ శూన్యమా

గానము కొల్ల వేసు వటుకర్కశ గానము నింపునంచు పా
షాణము లన్ని యుంగరగినా శుర్పరుల్ వెలయుంచునంచు నా
లోనగలంచునేనొ మదిలో నదినై జము, కాక ఈవనే
జాననమెప్పుడున్ మాకులె మట్టులె యుండున! వ్యాకుచించదా!

ఏనాడో యొకనాడు నాకసమునం దేమొక్కకన్నో కటా
క్షానన్ బిల్చునులే ననున్దునుగ నాకాంక్షల్ మదీయమ్ములో
కానన్ జెప్పగ నుండ దొక్కటియు నా గాత్రమ్ము సీపాద పీ
తానన్ వ్రాలి పగుండ నాకొదవు గాఢస్థిత మామృత్యువే !

— □ —

నేను చుక్కాణి వదలితి నేని నీవె
 దీని నికజాచు తిటి యరుదెంచెనంచు
 దలచి నాడను తదుపరి త్వరితగతిని
 కాగలట్టిది సర్వము గాకపోదు
 లేనిపోని సంరంభముల్ దీనికేల ?
 హృదయమా : చాలు నీవిక పదిలముగనె
 కూరుచుండు మోటమికి చిట్టూరిడిల్లి
 ఓర్పుకొనుము సమస్తమీ యున్న యునికి
 లోన నుంటయె మంచి దేద్దాన జూడ

గాలితాకున నాదీప మాలలాటి
 పోవుచున్నవి పొటిపొటి వోవువ త్రి
 కేలద్రోసి సారెకు వెలిగించుచుంట
 లోనె మఱచితి సర్వమద్దానయుక్తి
 సేతు నీసారి ప్రాంగణ సీమయందె
 ఆసన మమర్చి కూర్చుందు నంధకార
 మైన నేమాయె, జూతు కన్గోనవిచ్చి
 పిదప నీయిచ్చ చొప్పు నేవేళయైన
 నధవసింపుము నాపీఠి అఖలనాథ

సాకారపు కడలినడుము బ్రుం
గుడు వడి అట్టడుగున
నిరాకారపు నిండుముత్తి
యాన్ని నెముక బోవుచుంటి

ఈ కాలశిథిల నౌకలోన
ఇక రేవు రేవు కలయ దిరుగ
పెల్లజుచు అలల లోక చివరి
దెబ్బల కిక నస్యకోను
అమరతలో మృతించిపోవ
నాన కలిగె అగాధత్వపుదిరి
జరుగు నొకటి పాటకచేరి
నిస్వర తంత్రులతో రవించు
నా జీవన పరివాదినిలో
ప్రవేశించు దాని మేళవించు

తుది చరణం పాడి పాడి
మానమగును నా వీణియ
నా మాన విపంచిని ముంచివైతు
కడసారిగ చిర మానంలో

అ జీవనమూ తిరిగినాను గీతులతో
నిన్ను వెనుక, అమూల్య పరిశోధన
అసంఖ్యానుభవాలు, నాబహిరంతర్జగతులు
ఇంకెన్నో ఎఱిగినాను గీతులతో

నే నేర్చిన దనంత మీగీతులు నా కొజ్జలు
అతిగూఢ పథము లెఱుక జేసి
నా హృదయాంతరిక్ష వైశాల్యంలో
వెలుగుచున్న చిర తారల
విషయంలో చెప్పిన వెన్నీలోతులు

నా సుఖదుఃఖోజ్వల జగత్తున
దాగిన రహస్యాల యాత్ర సేయ
హెచ్చరించి డారి జూపె
ఈ యాత్రావసాన సమయంలో
వెలిగిన దుడిగో! సంధ్యారుణిమ
న నేమహారాజు కోటముందు
నిలిపినవో మఱి యీ గీతులు

స్వాతిశయ మధికము నాకుస్వామి ! నిన్ను
 నేన యెఱుగుదునని, వారు నీ సురమ్య
 చిత్రము వెనకుచున్నారు చీల్చి చెరివి
 నాదుకార్యాల, నడుగుచున్నార లీత
 డెవ్వరని నేను నిక్కువమేమి చెప్ప
 లేనని వచించి నా నంత లేనిపోని
 దోసములు పుల్కి నోరార తూలనాడి
 పోవుచున్నారు కడు చిన్నపోత, నచటె
 నీవు నిలుచుండి నవ్వుచున్నావు స్వామి !

పాడుకొనుచుంటి భవదీయ భవ్యగాఢ
 నాదుగీతుల హృదిలోన నాల్గుడెసల
 ప్రోదియైన దంతయు వెళ్ళబోనుకొంటి
 మరల వారలడిగినారు మాకు సుంత
 తెలుపరాదో తదర్థము నిజముచేను
 సైతమేమి చెప్పగలాను సత్య మేరి
 కైనను తెలియునా వీని యర్థమంటి
 నంత పక్కున నగి నన్ను నలకెఱుచి
 వెడలిపోయిరి తలపోసి వెట్టిసటుల
 నీవు నిలుచుండి నవ్వుచున్నావు దేవ !

హేమభోగో వరం మేదేహి
 ఏకైక ప్రణిపాతేన యేన
 మమేంద్రియాణి సర్వాణ్యభిసరంతు
 సర్వం విశ్వం సంస్పృశ్య
 త్వామభిసరంతు

అనుద్గీర్ణ శ్రావణ జలప్తిమితః
 నీచైర్గచ్ఛతి యథా మేఘ శకలః
 తథా స్వాంతం మే నమతు
 భవత్ప్రాంగణే నిమిషభవతు
 ఏకైక ప్రణిపాతేన

వినిస్సర్జ్యేక ధారాయాం
 మమగీతా న్యసంఖ్యాని
 వివిధస్వర కల్లోలితాని
 పతంతు భవ దగాఢ మాన -
 జలధిమధ్యే నిపతంతు
 ఏకైక ప్రణిపాతేన

యథావ్యపగత నివాసాః
 శ్వేతహంసా స క్తం దిన ముడ్డీయానాః
 నిజైలాంతర్గత కులాయే ష్వుపవిశంతి
 తథైవేదం మమ జీవనం స్పృశు
 నిజగృహం ప్రాక్తన ముపైతు
 ఏకైక ప్రణిపాతేన

